

BCU Cluj / Central University Library Cluj

erdélyi élet

1934. XII. 21.

XXIII. évf. 36. sz.

Ára 20 lei.

ALAPITTATOTT: 1823 ÉVBEN.

BARCELONA 1929.

Legmagasabb kitüntetés:

DISZOKLEVÉL

Részvénytőke Lei 192.000.000

Brassói posztó- és divatárugyárok

SCHERG VILMOS

és Társai Részv.-Társ.

ajánlják mérsékelt árak

mellett elsőrangú gyártmányait

BCU Cluj Central University Library Cluj

úri és női

divatszövetekben

melyek legfinomabb és

kifogástalan kivitelük

folytán vetekednek min-

den tekintetben a külföld

legjobb gyártmányaival

Gyári lerakatok:

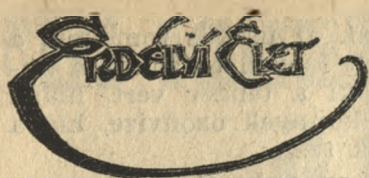
Braşov

Cluj

Timişoara

Galaţi

XXIII. ÉVF. 36. SZ.
1934 DEC. 21.

FŐSZERKESZTŐ:
GELLER ÖDÖN

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, Tg-Mureș

Farkas

lett az ember, fogát csattogtató duvad. Emberhusért korgó bendővel, fajtája vérét szomjazva leleskedik a teremtés koronája az ut szélén, hogy torkonharapja testvéreit. Rémülten kérdezzük:

a léleknek mekkora fölindulása taszította ilyen mélyre az ember fiát?

Mekkora seb rianása repesztette ketté az isteni eredetű lélek tükrét? Milyen korbács hasítása húzta le ábrázatáról az emberhört? Sértett, önérzet, sebzett, hiúság, megtaposott becsvágy, tépett boldogság kítaszítottjai ezek az emberfarkasok, akiknek üvöltésétől visszhangzik a világ? Óh, nincs szükség ilyen nagy szenvedélyek, ily vérző sebek tragikumára, hogy az ember farkasfogát vicсорítsa társára, nem kell, hogy eget-földet rázó vihar ragadja le méltóságának csucsairól a vermek alvilágába. Elég egy falat kenyér, hitvány konc, szemétre való mócsingos csont, hogy megirigyelve érte a másikat, levesse magáról emberi mivoltát, mint a szennyes ruhát. Riadt tekintetünk körülrevedezik a világban és lesujtottságunkat még az a gondolat sem vigasztalhatja, hogy az emberi lélek összeomlása nagy célokért vívott küzdelem balsorsu vége volna.

I. Schutz

posztóárunaágykereskedés

A R A D

Bulev. Regina Maria.

Megtépett lélekkel kuporgunk az üszkös romokon, a hiába lerontatott világ széjjeldult kövein és zokog a szí-vünk, mert hasztalan ontották ki a tenger vért, hiába folyt széjjel a mindenségben a könnyek özönvize, hiába trágyázta a földet elesett milliók teste:

az ember nem talált vissza az emberség útjára.

A sivataggá perzselt világ ifju vadja baltával támad szülő anyjára, anyák simogatásra teremtett lágy ujjai pedig hurkot fonnak csecsemőik nyakára, akiknek megszüle-tését nem kívánja kérges szívük.

Vér, szenny, árulás, irgalmatlanság tombol egy boldog világ romjai fölött...

A karácsonyi harangok zugása közben temessük el hát a jövő reménységét is?

Föl a szivekkel! Tul szennyen, züllésen, sülyedésen, az éjféli harangszó hitet hirdet a kétségbeesésben. Hogy van ut még fölfelé, hogy ez a társára fenekedő farkas-pofa nem igazi arca az embernek, hogy méltóbb életre rendeltettünk, hiszen két ezredév előtt Isten fia — em-bernek született.

— FENYŐFAVÁSÁR. Guzbaszorított ágaikkal, mint agyonkötözött rabok, ott hevernek a piacon egymás hegyén-hátán kocsiszámra a karácsonyfák. Gyantás illat lengi körül őket, amely mintha birkózni akarna a vásárnak a lármájával, amely körülöttük zajlik le. Szegény favágók tarolták le őket bércekről és erdőestekről, zöld tülevelik felett parolázott az erdőbirtokos és a nagykereskedő, közvetítők alkudtak sorsukon, fizettek értük szállítási költséget, vámot, kövezeti ille-téket, helypénzt. Hasznok, keresetek, jutalékok pénzei csörögnek kőrőlöttük és pendülnek azok a gyér garasok, amelyeket azok kaptak, akik kivágták őket és akik a fenyőfavásárból elcipelik a lakásokba. Mennyi vágy röpdösi körül a zöld gallyakat, az illuzióknak milyen özönét képzelik el terebélyük alá. Hogy hozzátartoznak a fenyőfa ké-péhez a jól fűtött szoba, a süttel, heglikkal rakott asztal, az otthon meghiúsága, a fa alá rakott ajándékok pompázása, a díszek csillogá-sa, a fényezett diák, a ragyogó almák, a mosolygós arcok derüje. Guz-baszorítottak az ágak és keményen összekötözöltek az álmok. A kopár gallyak és a kopár nyomoruság elrabolják az illuziókat a fenyővá-sárról és csak a topogó árusok és a kis keresetért reménykedő mun-kanélküliek csoportjai maradnak meg szemünkben. A fenyővásáron győz a gond vására.

ZWACK

Likör, Rum és Cognac gyár

ARAD, Strada Mircea Stănescu No. 1.

Világhírű „Unicum“ gyomorerősítő ital. Összes gyártmá-nyai az ország legelőkelőbb márkája. Minden ital, fűszer és csemegekereskedésben kapható.

Mit tanuljunk a külföldtől?

(Az Erdélyi Élet eredeti tudósítása)

Gazdasági válság nehezedik rá az egész világra és ez alatt a nyomás alatt mind élesebb és kiméletlenebb lesz a népek gazdasági versenye. Tudomány és technika fokozott erőfeszítésével keresi az új megoldások felé vezető utat, keresi azokat a módszereket, amelyek egy-egy termelési ágat vagy csoportot kimenthetnek a mostani nehézségek közül és lehetővé teszik a további fejlődést. És azután új állami berendezések létesülnek, új szociális kísérletek folynak, amelyeknek eredményeit napról-napra regisztrálják, lerögzítik és további munkára használnak fel szerte a nagy világban.

Nekünk, a magunk nyomasztó gondjaival elfoglalva,

nem szabad végleg lemaradnunk ebben a világversenyben.

nem szabad megtörténnie annak, hogy míg figyelmünket tulajdonrészben politikai momentumok, napi küzdelmek és szenvedések töltik ki,

más országok messze elénk vágnak a technikai fejlődés, az új szociális és társadalmi rend kialakulása felé vezető utakon.

Nem szabad elszakadnunk a világszellemtől, korunk kavargó és forrongó eseményeitől, amelyek mélyükben hordják a jövőt, mert akkor jelenlegi problémáink megoldása csak annyit jelentene, hogy új, időközben támadt és szinte megoldhatatlan problémákkal kerülünk szembe. *Fenn kell tartanunk az összeköttetést a nyugati eszmedramatokkal.*

Nyitott szemmel kell néznünk az eseményeket, hogy lássuk, melyek azok a reformok a változtatások, amelyekre nekünk is szükségünk van, mit kell számontartanunk, vagy esetleg megvalósítanunk, hogy jelenlegi helyzetünket megkönnyítsük és jövőnk fejlődésünket megalapozzuk vele.

Az Erdélyi Élet külföldi tudósítói összehordták az itt következő cikksorozatban azt, ami a legfeltűnőbb, a legnagyobb arányú és legértékesebb.

A továbbiakban az Erdélyi Élet rendszeresen és állandóan akarja folytatni ezt a munkát: vissza-visszatérünk majd az egyes országokban megkezdett kísérletekre, azoknak eredményeire, a különböző tapasztalatokra, amelyekre új gondolatok, új technikai eszközök, új munkaszervezetek és módszerek gyakorlati kipróbálása vezetett. Reméljük, hogy az Erdélyi Élet olvasói teljes érdeklődéssel veszik ki részüket ebből a munkából és örömet kísérik figyelemmel a nagyvilág életének ezeket a legfontosabb eseményeit.

A francia takarékoság és ami mögötte van

Hogy mit kellene tanulnunk a külföldtől — erre a kérdésre egy szóval lehet felelni: sokat. Nem könnyű és főleg hálátlan erre rámu-

tatnunk, holott egész könyvet lehetne erről a kérdéstről írni. Kellene is. A külfölddel való összehasonlítás okvetlenül elvezet hibáink kipellen-gézésére. Ilyen nagy hibánk a takarékoság hiánya. Elsősorban ezt kellene eltanulnunk a franciáktól.

A takarékoság nemcsak önmagában való erény, nemcsak a munka megbecsülése, az élet megigenlése. Nemcsak megingathatatlan alapja egy szilárd állami berendezkedésnek. A közösség, a nemzet iránti szolidaritás öntudatlan kifejezése az elpusztíthatatlan emberi ön-zés kihasználásával. A takarékoság más nagy emberi és nemzeti ér-tekeket tételez fel, ha ugyan nem éppen ő termeli ki: az ítélőképessé- get, a valóság rideg, józan, álmodozásnélküli lemerését.

A francia intellektusnak a mérték iránti nagy érzéke felbecsül- hetetlen ereje a köztársaság politikájának és egészséges gaz- dasági berendezkedésének.

A takarékoság a hazaderség ellentéte. Ha a franciának olyan üzletet ajánlunk, amelyen 20, 40 vagy annál több százalékot kereshet, legyöz- hetetlen bizalmatlanságra fogunk találni. Ez lehet kispolgáriság, a ná- lunk ugynevezett „nagystilűség” hiánya.

Bizonyos az, hogy a francia kicsinyes, az üzleti életben gyak- run elviselhetetlenül bizalmatlan és garasos.

De ezzel szemben áll a francia kereskedelmi élet hihetetlen szoliditása. Kevés, de biztos haszonra törekszik és azzal megelégszik. Nem akar, mint nálunk, néhány év, talán nem is néhány nemzedék alatt meg- gazdagodni. Nincsenek hatalmi, terjeszkedési, halmozási komplexumai. A nagy kereskedelmi hazak, a szolid vagyonok rendszerint több nem- zedék takarékos, mértékismelő és óvatos munkájának az eredménye.

A francia és angol nép gazdasági ösztöneit jellemzi az az össze- hasonlítás:

Az angol annyit költ el keresetéből, amennyit csak tud, a fran- cia annyit tesz félre, amennyit csak tud.

Kedvünk volna hozzátenni: nálunk mindenki többet költ el, mint amennyit tud. Ha az angolok egészséges költekezése nemzetgazdasági szempontból előnyös, mert az állandóan új vért hoz a tőke és keres- kedelmi forgalomba, a francia takarékoságnak egyik kártékony ter- méke: a gyapjuharisnya. Tardieu egyik legutóbbi cikkében 40 milliárd- ra becsüli azt az összeget, amit a francia paraszt, kispolgár, hivatal- nok, sőt tőkepezés is félretesz a harisnyájába, safe-jébe, vagy az asz- tala fiókjába. Az így teaurizált holt tőke az államgazdaság szempont- jából kétségtelenül nagy hátrány.

A valóságban azonban a gyapjuharisnya intézménye nem olyan kártékony, mint ahogy első pillanatra tetszik.

Nem más ez, mint automatikus kifejezése az államháztartásba vetett bizalomnak. Ha most a francia államférfiak panaszkodnak az eldugott holt tőkére, ennek oka a francia költségvetés siralmas helyzete.

A paraszt, a kistőkés nem bizik többé az államháztartás szolid- ságában, eldugja a pénzét.

Az egész francia fináncstudomány most abból áll, hogy előhívja a

gyapjuharisnyából a teaurált milliárdokat, azaz hogy olyan bűzsét állítson össze, ami a bizalmat helyreállítja.

Nemcsak az állami pénzvezetés, hanem a magánháztartások pénzügyi egyensulya is ösztönszerű gondja a franciáknak. Nem mintha a családi élet melegsége és mélysége iránti érzék hiányoznék a franciáknál. De míg nálunk a paraszt, a munkás és főképp a középosztály lakás-kultuszában, valljuk meg, igen sok a külsőséges hivalkodás, a mutatós büszkeség, egyszóval a „fenn az ernyő nincsen kas”, addig a francia talán kissé ridegen, de kiméletlen józansággal a lakás-kérdésben is csak addig akar nyújtózkodni, amíg a takarója ér. A polgári hagyomány szerint a lakás nem kerülhet többbe, mint a havi jövedelem egyötöd része. Ezt is csak a hivatalnoki osztálynál engedni meg, vagy olyan esetekben, amikor a lakás, mint társadalmi vagy üzleti dekorum szerepel. Egyébként a lakásra fordítható kiadást a jövedelem egyhatod, sőt egynolcad részére szorítják le. A hagyományos beosztás szerint a jövedelem edy része a takarékkönyvbe kerül, a többit étkezésre, ruházkodásra, gyermeknevelésre fordítja. Aránylag az öltözködésre is többet költünk, mint a többi nemzetek.

Nem szabad azonban azt hinni, mintha a francia életet hideg számítások börtönébe zárná. Ellenkezőleg, ha van nép, amely nem ismeri a halál és a pusztulás szeretetét, úgy a francia az. Földközi tengeri, latin életszemléletének alapvonása a derű, a gall jókedv, életvidámság és életművészet, a „savoir vivre”. Az élet megigienlésének nála végtelen nagy a skálája, nagyobb, szélesebb, mint bármely más népnél. A csucsán az élvhajhászat Lucifer-ekenes ismét füstölögnek. De általában a gall életörömöknek az élet józan, néha talán tulanyagiás, de mindig egészséges felfogása az alapja.

A francia humor egy boldog, gazdag, nyílt szemű, világos gondolkodású országnak a fényképe, ahol mindenkinek megvan nemcsak a belevő falatja, hanem a maga napi husétele és bora.

De Franciaország nemcsak a Gargantuák, a Brillant-Savarin-ek, nemcsak a gourment-ek és a szakácsművészet hazája. A legalsóbb társadalmi rétegekben is nagy vágyódás és megértés tapasztalható a szellem élvezetek iránt. Forma- és szépérzéküket már az iskola erősen fejleszti. Az elemi osztályoktól kiindulva nagy súlyt helyeznek a külső csinyre és a rajz tanítását már ott megkezdik. Az oktatásnak pompás anyaga: maga a nagyszerű, kristályos logikájú, francia nyelv, amelynek megismerése, művelése az oktatásnak egyik főfeladata. A francia iskoláztatás egyébként nem tömeg-, hanem elit-nevelésre, nem annyira a közösség iránti, mint inkább az egyéniségben rejlő értékek kitermelésére törekszik. Ennek a módszernek sok — szerintünk nem szerencsés — következményei közül kiemeljük a tananyag rendkívüli megterhelését, amit nem tartunk utánzásra méltónak. Annál inkább

át kellene vennünk a francia oktatási módszernek azt az alapvonását, amely a legnagyobb súlyt az intellektus, az értelemgyakorlatra, a gondolatok tiszta, világos megértésére és kifejezésére, a kérlelhetetlenül egyenes és teljes elemzésre, a kristályos és éles logikai gondolkodásra helyezi.

Az iskola nem szenzibilis, hanem józan, értelmes, önkritikával és szigorú ítélőképességgel felszerelt emberi anyagot akar kiformálni országának.

Az illuziómentes, higgadt ítélőképességre volna mindenekelőtt szükségünk. A francia is joggal büszke kulturájára. A világ legelső nemzetének tartja magát. De nem révül meg, mint a köldöknéző saját büszkeségének, erejének és hatalmának tudatától. Nem álomlovag, sohasem helyezi magát a valóságon túl, nem él egy túlméretezett világban, amelynek ő a középpontja.

Ha az ítélőképességnek, a kritikai érzéknek, illetve a mértékismertnek a hiányával a magánéletben találkozunk, összecsapjuk a kezünket és mosolygunk. Nagyzási hóbortban szenvedő emberek minden országban vannak. Jellemző egy barátomnak az esete, aki megnézte magának Párizst, megállapította, hogy nincs benne egyetlen valamire való kávéház, nincs egy rendes fogas, ahova a ruháját felakaszthatja, hogy a borbély nem tud borotválni, hogy nincsenek szereprevaló aszszonyszemélyek a színházaiban, amiből aztán le is vonta a következtetést és három nap mulva hátat fordított Párizsnak, ennek a néger falunak. Vagy az a barátom, aki a francia fővárosba érkezve, elvárta, hogy a köztársasági elnök fogja és bizonyára méltatlankodott, hogy a Le Temps nem foglalkozott vezércikkben párizsi tartózkodásával.

Akármilyen kicsinyes, lendület nélküli, egyötödös életfelfogás is a franciáé, üdvös volna eltanulnunk tőle a realitás rideg lemerését, talán a bizalmatlanságot is, mindenesetre az álmodozás nélküli, hideg, kérelhetetlen logikát és mértéket: egyszóval a takarékoságot, annak minden lelki és szellemi. *Hinterlandjával együtt!* m

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A demokrácia — Amerikában

Los-Angelesben beszálltam a „chaircoach”-ba, mely a legalsóbb kocsisztály a „Southern Pacific”-on. Az ilyen „harmadik-osztály” közönségén lehet legjobban tanulmányozni Amerikát, különösen, ha az ut három napig tart, mint Los-Angelestől Chicagóig.

Hátradőlők a párnázott karosszékekben. Sülyesztható támlája van és lábtartója. Akár a borbélyszékeknek. Kalifornia, Arizona, New Mexico, Texas, Oklahoma, Kansas államok tájai suhannak el mellettem, Iowa és Illionis síkságain haladunk. A vonat megáll a százszor egyforma városoknál, nagyobb falvak, telepek mellett, a kétméteres kaktuszokkal éktelenkedő pusztaságon, vagy a nedvesebb klíma, öntözött földek szántókkal, legelőkkel diszes téerein. Cserélődnek az utasok, a közönség mégis ugyanaz marad.

Az emberek testén, ruháján egyszerűség, de a mi köznépünkénél magasabb életszínvonal hatása látszik.

Az amerikai népet érzem magam körül, a démoszt, ahogyan valamikor a görög órán tanultuk.

Egy texasi farmer lánya ül mellettem. Nem szép, nem csunya, csak éppen csinos, mint a fiatalság általában. Száján egy kicsit sok a ruzs, arcán a puder, de bőrén látszik a furdőszoba hatása. Itt a „paraszt” is naponta tisztálkodik. Jóanyagú, bolti ruha van rajta. Kezében egy vékony könyvet tart, ez a címe: „Mindenkibe beleláthatás! A lélektan elemei”.

— Kibe akar belelátni? — kérdezem utitársnőmet.

— Stewardess szeretnék lenni egy „acro-liner”-en (nagy utasszállító repülőgépen). Az olyanon csak tehetős emberek utaznak, még szerencséje is akadhat a magamfajta lánynak, ha bänni tud velük. Ezért akarok beléjük látni.

— Mit mond a könyv: nehéz lesz?

— Nem. A könyvben az áll, hogy mindenki olyan, mint én. És most, hogy egy kicsit gondolkozom rajta, magam is belátom, hogy nincs semmi különbség köztem és egy „liner” utasai között. Tehát a fontos az, hogy magammal jöjjenek tisztába, akkor más részéről sem érhet meglepetés.

Hm. Meglepően jó válasz egy ilyen, texasi „paraszt”-lánytól.

— És hogyan jutott eszébe ezt könyvet venni? — kérdeztem tovább.

— Van nálunk egy orvos, az ajánlotta. Azt mondta, ennek köszönheti, hogy tódulnak hozzá a betegek, — feleli a lány.

Elkérem a könyvet, olvasgatni kezdem. Hát, ami benne volt, az nem haladta meg egy ötödikes gimnazista értelmi körének határát.

Elöttem egy arizonai fakereskedő és egy egyetemi tanár ül. Wichita-ba utaznak történetesen mindketten. Az egész idő alatt, megállás nélkül, egyfajta „gumin” és ugyanazon témán rágódnak. Megkérdem őket:

— Mire jó az a „gumirágás”?

Kissé csodálkozva néznek rám, mintha eddig ez a gondolat még fel se vetődött volna bennük. Azután a professzor felel és hangjából komoly meggyőződés árad:

— Nézze a hirdetőst ott, az ablak fölött: A „Beach-nut-gum” elősegíti az emésztést és megóvja a romlástól a fogakat.

És nyugalommal bagózzák tovább a masszát, melynek magja nem gumi, hanem dextrin, máza fűszeres cukor, hatása a fogorvosi műtermek látogatottsága. Mindenesetre jobb, mintha „szirit” bagóznának, mint Indiában, amitől megfeketedik a fog és a foghús egyaránt, vagy szivarvéget, mint a mi pállodt-száju szegényembereink. Tehát a rágógumi haladást jelent a bagózás terén. Csak az a furcsa, hogy ez a kérdéshez hasonló szájmozgás még egyaránt szükséglete itten a fakereskedőnek és az egyetemi tanárnak.

Az étkezőkocsiban egy ingujra-vetkőzött öregur telepszik az asztalomhoz. Nem a mi osztályunkról való. Feltolja aranykeretes szemüvegét és bemutatkozik:

— John Gibbson. Dju-du?

Közvetlen modorban beszélgetni kezd, mintha már régi ismerősök volnánk. Megkérdezem tőle, hogy mivel foglalkozik? Arkifejezése egyszerűen megváltozik, villámgyorsan végigmér, azután röviden válaszol:

— Vállalati igazgató.

— Melyik cégnél, ha szabad érdeklődnöm?

— Miért fontos ez önnek? — kérdezi szárazon Mr. Gibbson. Majd körülnéz és barátságosabb hangon folytatja: — Ne vegye rossz néven, erre nem válaszolhatok, Amerikában vagyunk.

Hm. Amerikában vagyunk. Mit jelentsen ez?

Asztaltársam elneveti magát és ezt magyarázza:

— Ne sértődjön meg és ne gondoljon furcsát. Nézze: Amerika de-

mokratikus ország, mindnyájan egyformák vagyunk, — amíg nem rendelkezünk egymillió dollár felett. Én, Mr. Gibbson, az amerikai nép százhuszmilliomod része vagyok és semmi több. Mint egy százmilliós vállalat vezérigazgatójának azonban *védekezni kell a demokrácia szabadsága ellen*. Hivatalomban nehezebb hozzám bejutni, mint Roosevelthez. Mit gondol, mi lenne, ha nyitva állana mindenki előtt az ajtó?

— De itten?...

— Még itt is, kedves barátom! Tegyük fel, hogy kilétem tudottá válik. A következő pillanatban elcsettenhet egy fényképezőgép és mire hazaérek, asztalomon vár művészién kidolgozott képmásom, amire semmi szükségem sincsen. Egy hét múlva aztán jön a számla, százdollárokra kikerekítve és utána a per, ha nem vagyok hajlandó kifizetni a „rendelésre készült” fényképet. Persze, nem pocsékolhatom pereskedésre az időmet: fizetek.

— Szóval ilyen az önök „arisztokratikus exkluzivitása”.

— Igen, mondhatnám reakció csupán. — Egy pillanatra elhallgat, azután megkérdezi. — Nem akarna „rázni” egyet?

— Örömmel, — feleltem és nyulok a gumipohárért, melyben játékkockák voltak. „Ráztunk”, vesztettem.

— Hozzon két pohár Fidzsi-szandét (sundae = amerikai hűsítő), mondom a néger pincérnek.

Fizettem egy multimilliomosnak. Ez a demokrácia Amerikában.

Miért lehetnek egyenlők az emberek az Ujvilágban? Miért van az, hogy olyan könnyen vedlik amerikaivá a feudális légkörben nevelt, kivándorolt paraszt? Ennek valami más okának kell lennie, mint az unalomig hangoztatott, európai és par excellence tradíció. Az igaz, hogy a hagyomány szaga benne van atmoszférákban, mint a levenduláé öreganyánk szobájában. Van azonban más is, ami nem kevésbé fontos, sőt, azt hiszem, az előbbinél is nyomósabb körülmény.

A demokrácia lényege az emberi egyenlőség. Ha elvetjük is a tradíciót, ha kimondjuk: senki sem születhet nemesnek, főurnak, ha leszakítjuk is a bölcsőről a címek és tekintély cícomáit: ezzel az ember egyenlőségét még abban a minimális, átlagos mértékben sem valósíthatjuk meg, amire minden, igazi demokráciának szüksége van. Mert ugyan ma tehetné egyenlővé az európai módon kitanult diplomás embert tanyanépeességünk analfabétaival? A műveltség fokának különbözősége nagyobb egyenlőtlenségeket szül, mint a tradíció. Vagy kinek a társaságát tekinti kívánatosabbnak a felső tizezer: a kiművelt parasztfiúét-e, vagy az elparlagiasodott nemesét?

Valahol olvastam egyszer: „Az amerikai olyan ember, aki mindehhez hozzá mer nyulni, de alapjában véve semmit sem tud”. Éppoly kevésbé igaz ez, mint a nézet, hogy az amerikai tanítási módszer tulajdonképpen gyakorlatias, *tehát rossz*. Nem az. Csak *demokratikus*. Mit jelent ez? Talán azt, hogy a milliomos fia egy padban ül a kikötőmunkás gyermekével? Ismét nem. Ez csak külsőség. Ellenben jelenti azt, hogy Amerikában a tömegekkel, a *démosszal* számoltak és nem egy kisebbség igényeivel, tehát a tanítást olyan alapokra helyezték, melyek megfelelnek a nép színvonalának. Ahelyett, hogy minden „tehetséges”-ből tudóst akarnának faragni, akit azután a tömeg magából

kivet, mert meg nem érti és vele lelki kapcsolatot nem érez, *mindenkiben* kifejlesztik azt a tehetséget, amivel az Isten megáldotta és addig a fokig, ameddig a társadalom harmóniáját nem zavarja.

Amerika ma is pionír-ország, most is a honfoglalás kemény munkája folyik ott, melyhez, a tudományon felül, elsősorban gyakorlati érzék és nyers, fizikai energiák kellenek.

Ezen utóbbiakat fejleszti tehát főképpen az amerikai iskola egyformán egységesen, úgy, hogy mindenki elbirja, hogy ne tehetségteleneket és rossz tanulókat fedezzen fel, akik „felsőbb osztályba nem léphetnek”, hanem képessé tegyen minden ifjút az életben való érvényesülésre önmaga és a köz javára.

Az amerikai közoktatás tehát, mikor az összesség érdekeit tekintve a nagy tömegek szellemi színvonalát igyekszik fokozatosan, egyöntetűen és általánosan emelni, a demokrácia épületének fő-pilléréjévé válik.

A Southern Pacific utasait látom magam előtt ismét. Milyen keveset tudnak, de milyen egyformán! Milliomos asztaltársam jut eszembe, az „amerikai arisztokrata”, akinek barátkozását nem vállveregető módor, hanem ez a gondolat jellemezte: „Well, én sem vagyok külön, mint ez a fickó, juthat még ő is az én helyemre!”

Valahogyan az az érzésem, hogy bármilyen súlyos krízis tombol is odaát, az amerikai demokrácia vonata biztosan halad a jobb jövő felé mutató vágányokon...

Az anyaság, a munka és a mulf megbecsülése Olaszországban

Róma, december hó. — A fascizmus nem export-cikk — jelentette ki többször is Mussolini. A tények is azt bizonyítják, hogy a fascizmus, mint politikai rendszer, lényegében és egészében elválaszthatatlan az olasz lélektől. De politikától eltekintve a *dolgozó fascizmustól* annál többet tanulhat az idegen és tanulhatunk mi is.

A DOPOLAVORO

Hogy mindjárt önmagunknak való ellenmondással kezdjük — a *dopolavoro* nem munka, hanem szórakozás. Lényege a munkásoknak a *munka utáni* szórakoztatása.

Rómában a *Trastevere*-re jártam át szombat esteken, vasárnap délutánokon vagy a hét más napjain is. Olaszországban hamar akad egy szent ünnepe, ami ha nem jelent is teljes munkaszünetet, mindig jó alkalom a nép szórakozására.

A *Ponte Garibaldin* átmenve a *Viale de Re* kezdetén van egy nagy szabálytalan tér. Ez szokott a sok között egyik székhelye lenni a *dopolavoro* tevékenységének. Nyár volt, meleg és barátságos római nyár, görögdinnyékkel és csilingelő fagyaltos kocsik légiójával, amikor átjártam a *Via Giuliaról*, hogy nézzem a nép szórakozását a *Gianicolo* tövében. A *dopolavoro* szervezetében én azt találtam nagyszerűnek, hogy világért sem háborították volna meg az egyszerű emberek multságának általuk választott és megszokott kereteit. A *Santa Crisogono* kedves román *portálé*-ja előtti téren az augusztusi római karnevál tarka és mozgalmas volt, mint minden olasz népünnepély. Csak éppen a *dopolavoro* zenekara szép áriákat játszott klasszikus olasz operák-

ból. Énekkar is volt hozzá és voltak nagyszerű szólisták is. Terebélyes munkásfamiák: papa, mama — a terebélyes jelzót, természetesen, elsősorban a *signora* képviselte, — csiripelő gyerekek, a vérüknek azzal az ösztönös áhitatával hallgatták a régi, de az egészen modern olasz muzsikát is — *Resvighi* is volt a műsoron, — amihez olasz-nak kell születni.

De még a Trasteverén hallgatott dopolavoro-hangversenyeknél is felejthetlenebb volt egy találkozásom a fasizmusnak ugyanezzel a népszerű és okosintézményével az *Abruzzók* fővárosában, *Aquilában*. A városka egyetlen, szini előadásokra is használt hangversenytermében, szegényesen egyszerű környezetben *Gigli* tartott teljes estét kitöltő hangversenyt a dopolavoro rendezésében. A belépőjegy ára *centesimo*-kon kezdődött és csak ott érte el a lírás magasságot, ahol az első sorokban a kis város notabilitásai ültek. És hogyan énekelt *Gigli*! *Otthon* volt a feketehaju, parázsló szemű *abbruzzi* között. A muzsika tiszta, minden más művészetnél színesebb és gazdagabb művészete olyan szent lánggal lobogott az apró olasz hegyi város kopott, szegényes hangversenytermében, ahogyan soha a világvárosok előkelő, estélyi ruhás közönséggel teli operáiban vagy koncert-termeiben.

MATERNITA

A fasizmus szociális intézményeinek nagyszerűségéről ismételtelen szó esett és esik mindenfelé. Egy találkozásomat a fasizmus szociális lelkiismeretének alkotó nagyságával soha sem tudom ellefelejteni. Nápolyból Rómába ment a *Pontini-mocsarak* híres rom-városánál, *Ninfa*-nál szakítottam meg az utat egy alkalommal. Volt elég időm és felkapaszkodtam a *Ninfa* fölött fekvő, különös egyetlen óriás fecskéfészek módjára épült *Norma* nevű városra, vagy inkább hegyi faluba. És ott fenn, valóban az Isten háta mögött, alig megközelíthető hegyvidéken, ahol csak a silány földdel birkozó, nehéz életet élő parasztok laknak, a legmodernebbül felépített anya- és csecsemőotthont találtam. Hallgatag apáca vezetett végig a napfénytel teli, tisztaságtól sugárzó telepen. Rengeteg gyerek, a legtöbb még csecsemő; szülésre váró parasztasszonyok az intézet egyszerű formaruhájában; fiatal anyák, akiknek a nehéz parasztmunkában elnyűtt arcát — *perusta Sabina*, mondta róluk *Horatius* kétezer évvel ezelőtt — most valami madonnás sugárzás fonta körül.

En nem tudom, hogy fasizmus rendez-e *Anyák-Napját* és hogy a fasiszta propaganda mond-e *szép szavakat* az anyaság dicsőségéről és a sok gyermek pótohatatlan áldásairól? De az a *Norma* közelében épített hatalmas telep minden szép szót elhomályosító *cselekedet* volt, az Anyaság, a *Maternita modern apotheozisa*.

A SEGESTAI SZENT UTON

A nagyhét valamelyik napján egy hűvös, esővel indult tavaszi reggelen Palermóból *Segestába* mentem ki, hogy megnézzem a görög *Sicilia* egyik legcsodálatosabb rom-emlékét, a magánosan álló segestai dór templomot. A segestai megállóhely jó messze van a templomtól és még a palermo—trapáni országútról is jó két kilométert kell menni, mire az ember a híres romokhoz ér.

Ez a „szent ut”, ahogyan az ut elején felállított, márvány utjelző kő mondja, pár évvel ezelőtt még alig járható ösvérvut volt csupán.

Most nagyszerűen karbantartott ut kanyarog a kopár, füves dombok között, míg az egyik kanyarodónál elő nem bukkannak az antik templom rozsdásbarna patinával bevont oszlopai.

Az emléktábla-szerű utjelző kő felirata néhány egyszerű szóval mondja el az ut építésének körülményeit és öntudatosan hivatkozik arra, hogy a fasizmus minden áldozatra kész, hogy az olasz földnek a régi századokból maradt emlékeit megbecsülje, gondozza és azokat büszkén mutassa meg más vidékekről idejövő olaszoknak és az olasz földön járó idegeneknek.

A segestai szent uton felállított emléktábla csak egy a sok közül. A fasizmusnak egyik legnagyobb teljesítménye éppen az, hogy az olasz népet a maguk földje páratlan történelmi emlékeinek megbecsülésére igyekszik tanítani. A fasizmus megérkezése előtt az átlagos olasz ember az ókorból maradt romokat alig tekintette egyébnek, mint egyik legnagyobb, általa nem tulságosan értett vonzóerőnek arra, hogy minél több idegen menjen Olaszországba. Az 1930-i „*vergiltusi esztendő*”, melyet a költő születése kétezredik évfordulójának megünneplése alkalmából tartottak, majd az évek óta folyó városrendezési munkák Rómában, amelyek legfőbb célja az, hogy a *császárkori Róma* még beépített emlékeit is kiszabadítsa, ezen a téren óriási változást eredményeztek.

felé mutató vágányokon.

K

A mult szeretetére és megbecsülésére, ami eddig majdnem lehetetlennek látszott, a fasizmus meg tudta *tanítani* az olasz népet. A fasizmustól éppen azt lehet és meg kell tanulni, hogy a multtal való kapcsolatot az egész nép tudatába kell belenyelvni.

De a fasizmus nagyszerű, gyakorlati tényekkel mindig kézzelfogható eredményeket is felmutat: szemléltető rendszerét is meg kell tanulni. A nemzeti mult szeretetét és a vele való eleven kapcsolatot nem lehet csak a tankönyvekből megtanítani. Mindenütt jelenvaló tényeknek kell hirdetni, hogy a mult nagysága és az ősoktól kapott örökség kötelezettséget és felelősséget jelent a ma élő nemzedékkel szemben.

Japán, a hősi önfeláldozás hazája

Nippon történelme különösen gazdag hősi alapokban, akik Dzsimmu császár legendás idejétől napjainkig vitézül védtek és gyarapították a haza földjét, akiknek harci bátorsága előtt meg kellett hajolnia a nagy Kublai Khán milliós seregének. Az ősi sinto vallás lényege a hősök kultusza, amelynek főhelye a Jászakuni templom-Tókióban. Érdekes, hogy a japán lélekre a legmélyebb hatást még most is a háborúk félistenei gyakorolják, akik az önfeláldozás példátlan mintaképe mint „a negyvenhat akói hű szamuráj” (szamuráj — japán nemesember).

Ha az ember Akó (helység Hariam-„megyében”), vagy a negyvenhét rónin (Jüberurnélküli nemes) nevét kiejti, szikrázni kezdenek a fiatalság szemei.

A japán Shakespeare, Csikámátszu Monzimon ezen történetek alapján írta meg a Csusingura-dramát, amely eredetiben vagy különféle variációkban ma is állandóan szerepel a színházak repertoárján.

Miben áll a história, amely ilyen vonzóerővel bír? Azzal lehetne felelni: „vendetta”, bosszuállás a jóságos hűbérur ellenségein. Valójában azonban ennél sokkal több történt Akóban: negyvenhat szamuráj esküldött fei egy ideális tetre, amelynek jellemzője a hűség és hazafiság és amelyek következményeként tisztán állott előttük a vég az első perctől kezdve: a szeppuku, vagy harakiri, az önfeláldozás ősi formája.

Az önzetlenségnek, odaadásnak ezen tömeges, hősi megnyilvánulása olyan halással volt a Tokugava-éra társadalmára, hogy megnevesült tőle az egész közszellem és a korszaknak fordulópontja következett be.

A harakiri nem „öngyilkosság”, mint nálunk gondolják sokan, hanem önfeláldozás a szó igazi értelmében. Az öngyilkosság lényege a félelem valaminek a következményétől (szegénység, becselenség, stb.)

A harakiri viszont az egyén kiküszöbölését jelenti, hogy újban ne álljon egy ideális cél megvalósulásának, vagy, hogy ezt az önmegsemmisítés tetteivel elősegítse.

Nogi generációs harakirit követelt el császára halálakor, hogy új erőt kapjon ezáltal is a császárság szimbóluma, melyben egységes és hatalmas a japán nemzet. Kogá japán őrnagy a sainghai harcokban kínai fogságba jutott. Kiszabadulása után harakirit követelt el. Miért? Mert egyénileg szégyelte magát? Nem. A „busido”, japán „lovagi-erények” szelleme követelte tőle, hogy megerősítse katonatársaiiban a mindhalálig való küzdelem kötelességérzetét, amelynek ő, saját hibáján kívül, a köztülmények/Sajnálatos összejárásárymiatt, eleget tenni tudott.

A sainghai háború különben még egy szép példáját mutatta a császárért és a hazáért való önfeláldozásnak. A kínaiak drótsövényei akadályozták a japán támadások sikerét. Mivel az akadályok fokozatos eltávolítása lehetetlennek bizonyult, a parancsnok felszólította a katonákat: ki hajlandó élete feláldozásával a feladatot elvégezni? Mind jelentkeztek.

A kiválasztott három ember robbanóanyagokat kötött magára, leborodott a kínai védelmi vonal legfontosabb pontjaira és önmegán gyújtotta meg a pokolgépeket, hogy mint élő bomba nyissa meg az utat a mikádó győzedelmes csapatai előtt.

Hánvaikat magam is meglátogattam Tókióban és leróttam a kegyelet és csodálat adóját ezen „ismeretlen katonák” hamvai előtt.

Végül leheine felsorolni a hazáért való önfeláldozás eseteit, melyek Japant békében naggyá és háboruban félelmetessé tették. Mikor az utóbbi időben az amerikai-japán feszültség egy nagy csendesóceáni háború lehetőségét toltá előtérbe, a japán admirális felhívást intézett a tengerészekhez, hogy

ki tenne hajlandó veszély esetén egy kormányozható torpedóba ülni és azt az ellenséges flotta ellen irányítani?

Évtizedek alatt szerzett országos hírnév garantiája, hogy a legegészségesebb, legjobb kivitelű férfi és női cipők készülnek megrendelésre

Vá r h e l L á s z l ó

cipőkészítő üz-mében.
Arad, strada Bratlasov

Mindenki tisztában volt azzal, hogy az ilyen torpedó célját el nem tévesztheti és jaj annak a hajónak, legyen bár a legnagyobb dreadnaught is, amelyet áldozatul kiszemelt! És mégis —

tízezren jelentkeztek!

Nálunk az ideál az állapot, mikor elmondhatjuk magunkról: *l'état c'est moi, az állam én vagyok!* A japán ember ellenben érzi, hogy ő csak része az állam, a nemzet testének, neki részlete funkciókat kell végeznie az egész érdekében. És mivel az összesség a test, melynek élnie, fejlődnie kell és elsovadnia, elenyésznie nem szabad, az ember, a parányi rész, köteles funkcióját akkor is tökéletesen teljesíteni, ha ez a kötelesség önérdékével jönne összeütközésbe, ha saját enjének megsemmisítését követelné is tőle.

Ebből a mélyebb szempontból kell vizsgálni ezt a kérdést és nem úgy, hogy a harakirit valami exotikus furcsaságnak tekintjük. Egy külföldi újságíró megkérdezte Áraki hadügyminisztert, hogy mit gondol, mi lett volna a következménye annak, ha a világháború hadifoglyai is követték volna a japán szokást és öngyilkosságot követtek volna el? Áraki igen szellemesen felelt: „Attól függ, hogy mit követek volna el: öngyilkosságot vagy harakirit? Öngyilkosság esetén a következmény lenne: kevesebb munkanélküli, harakiri esetén pedig Európa viszályainak radikálisabb elintézése. Ezen utóbbi esetben ugyanis annak kellett volna győznie, akiben több önfeláldozás van. A világot pedig csak önfeláldozás árán tudjuk ujjíateremteni”.

Ez az erény azonban nemcsak a csatamezőkön vagy a közélet terén, hanem ma magánéletben is megtalálható.

Japánban is van munkanélküliség.

Ellátása azonban mégsem olyan rettenetes, mert a család átveszi a szerepet, amire a válságban lévő köz nem képes és így végzi kötelességszerű hivatását az összeséggel szemben.

Láttam eseteket, mikor két-három család is teljes otthon talált a szülői házban.

Néhány újabb gyékény-fallal felosztották maguk között a lakás szűk tereit és immár évek óta élnek az öregek pénzén teljes békességben. De nemcsak a szülők, hanem testvérek, oldalági rokonok is hasonlóképpen járnak el egymással szemben. Évek mulnak el és senki meg nem kérdi a munkanélkülit: Ugyan miért nem jársz ügyesebben dolgoz után. Senki sem veti szemére, hogy másokon élésködik. A kereső család összehuzza magát, ad a kevésből amiye van, saját igényeinek feláldozásával.

Ők nem rosszindulattal, teherként kezelik a rászorultakat, hanem inkább, mint a betegét szokás.

Ez helyes is, mert szörnyű társadalmi nyavalyával állunk szemben, melynek, minálunk, karikatív költözőhelyei vannak, de kórháza csak Japánban van, a családban, az önfeláldozás nemzeti erényének égiszé alatt.

Értékes ajándékokat, arany, ezüst és aragonit tárgyakat és vásztekban olcsó árban vásárolhat

Hartmann Kálmán

ékszerésznél Arad,
Minorita palota. —

Németország a tehnikai haladás élén

Berlin, december hó. Németországban új korszak kezdődött meg a nemzeti szocialisták uralomrajutásával. Új korszak, amely bátran, elszántan nyult hozzá a legnagyobb problémákhoz is, amely elméleti, közgazdasági elgondolásokkal nem törődve, óriási arányú vállalkozások és közmunkák egész sorát indította meg az országban. A német tudomány és a német technika óriási elméleti és gyakorlati apparátusát maradéktalanul ezeknek a céloknak szolgálatába állították,

Németország ma óriási arányú gyakorlati tudományos és technikai kutató munka folyik, melynek eredményei napról-napra meglepőbbek és lenyűgözőbbek.

A német technika világból a legszebb és legimpozánsabb példákat állíthatjuk magunk elé, elsősorban természetesen azok érdekelnek bennünket, amelyek a mezőgazdasággal állnak szorosabb kapcsolatban és alkalmasak arra, hogy a küzködő agrárlakosság helyzetét megkönnyítsék.

AZ ÖNKENTES MUNKATERVEZET

Elsősorban az önkéntes munkatáborokat állítja a birodalom az ujonnan megkezdett nagy munkák szolgálatába. Több repülőtábor dolgozik szerte a birodalomban, időnként körülbelül háromezres munkáslétszámmal. Ezek a táborok végzik az óriási kiterjedésű mocsarak lecsapolását, az alapesővezéseket, az új utépítéseket, csatornaépítéseket és egyes országrészek mezőgazdaságának iparosítását.

A „FOLYÉKONY GYÜMÖLCS” ÉS AZ „ÉDES CSILLAGFÜRT”

Egyik legfigyelemreméltóbb és legfontosabb találmány az ugynevezett *folyékony gyümölcs*. Baumann professzor, az obererlenbachi gyümölcskísérleti intézet igazgatójának találmánya ez, amelyet Majna-frankfurt vidékén már nagy arányokban használnak a legjobb eredménnyel. A Baumann-féle eljárás szerint kipréselik a gyümölcs nedvét, amelyet 75 fokos hőmérséklet mellett pasztörizáló készüléken vezetnek át. Ebben a gyümölcsnedvben megmarad a magas tápértékű gyümölessav. Mindig friss és mindig élvezhető a folyékony gyümölcs, amelynek további nagy előnye az, hogy elkészítéséhez felhasználható a győnge minőségű hullott, vagy hibás gyümölcs is.

A folyékony gyümölcs hamar rendkívül népszerű lett a piacon, ma már nagyobb iránta a kereslet, mint az ásványvizek iránt.

A német gazdák százával térnek át a folyékony gyümölcs készítésére. Az elmúlt évben körülbelül 250.000 métermázsa gyümölcsöt és mintegy 40.000 métermázsa szőlőt használtak fel erre a célra. A

Rendkívül jelentősek azok a kísérletek, amelyeket Baur és Sengbusch professzorok folytattak az ugynevezett *édes csillagfürt* készítésével. Ennek a takarmányfajtának fehérjeértéke magasabb, mint a lengyel szójáé, magja és szára nem keserű, mint az eddig ismert fajtáké, tehát igen jól felhasználható. Eddig tíz édes csillagfürtfajtát állítottak elő és tovább folytatják a nemesítési kísérleteket, amelyek nekünk is számon kell tartanunk.

Rendkívül nagyjelentőségűek a legutóbbi időben lefolytatott sugár-

öntözési kísérletek. A Hüdig- és Lanninger-féle megoldásokkal körülbelül hatvan százalékos megtakarítást értek el az eddigi öntözési módokkal szemben, megállapították azt is, hogy a permetező öntözés nem lugozza ki a talaj tápsóit, mert csak annyi öntözővizet bocsát a növényzetre, amennyi éppen szükséges. Különösen nagy eredményeket értek el a permető öntözéssel a dohánytermelés terén.

AZ ÚJ TRAKTOROK

Nagy érdeklődésre tarthatnak számot a legújabb németországi traktormodellek. Az eredetileg nagy és esetlen traktorok helyett egyre kisebbeket és olcsóbbakat készítenek. Különösen feltűnést keltett az a traktor, amelynek kerekei a nehéz mezei terep után sülyeszthető kapaszkodók segítségével átalakíthatók a jó városi utakra is. Ha ez a kombináció beválik a gyakorlatban, a mezőgazdasági szállítások jó részét traktorokkal lehet majd lebonyolítani. A német birodalmi vasutak más nagyfontosságú ujitásra is felhasználják a traktort. A városi teherszállítványok egy részét az állomáson nem rakják át a vasuti kocsikból teherkocsikra, hanem a sínekről kiemelik a vagont, amelyet gumikerekű talpakra állítanak és

két-három egymáshoz kapcsolt vasuti kocsit kis traktossal bevontatnak a városba, végig a kövezett vagy aszfaltozott utcákon.

Híyenformán elkerülnek egy átrakodást és megtakarítják annak költségeit.

A *Fliegenäe Hamburger*, az óránként 160 kilométeres sebességgel közlekedő gyorsvonat bámulatot kelt az egész világon, ez azonban természetesen nem a mi mostani viszonyaink számára való berendezés. Annál érdekesebb Hitler munkaprogramjának az a része, amely *Berlin átépítésére vonatkozik*. Óriási alagutakat építenek Berlin alatt, a stettini pályaudvart összekötik a anhalti pályaudvarral és más, hatalmas arányú építkezéseket kezdenek meg. Óriási munkát végeznek a közlekedés és a szállítás gyorsítása terén. *Két esztendő alatt 1000 millió márkát fordít a Hitler-kormány a birodalmi vasutak átépítésére*. Csodálatraméltó technikai alkotás a niederfinovi hajóemelőmű, amely 36 méter magasságba emeli a Havel felőli csatornában a hajókat az Oderába. A Mittland-kanal építése már tavaly megkezdődött. A 160 kilométer hosszú csatorna szélessége 37—41 méter lesz. Az új csatornák összhangba hozzák Németország egész vízi utjainak egész óriási hálózatát és azt teljes mértékben kihasználhatóvá teszik a német gazdaság számára.

ELLENŐRZIK A MEZŐGAZDASÁGI GÉPEKET

Különösen figyelemreméltó ujtás az, hogy a birodalmi kormány bizottságot állított fel a forgalomba kerülő mezőgazdasági gépek ellenőrzésére és megvizsgálására.

Mindennemű parafa- és fadugót, valamint pincészeti cikkek raktára

S Z E B D E R I T

S. A. pt. Com. de Art. de plută și chimicale

Parafa és vegyészeti cikkek rt. Arad. Bul. Carol 63. Vls-a-vis Bca Naț.

A gazda nem vásárol addig gépet, amig szakvéleményt nem kért a tanácstól, minden gazdának szakemberek mondják meg, hogy az ő vidékén, az ő speciális termelési és energiagazdálkodási viszonyai közt melyik gép a legolcsóbb és a legmegfelelőbb. Óriási propagandával dolgozik ez az állami bizottság és az eredmények máris mindenféle észlelhetők. Hasonló ujitásra nagy és sürgős szükség volna nálunk is.

SZOROSABB KAPCSOLAT AZ ELMÉLETI TUDOMÁNYOS MUNKA ÉS A GYAKORLATI ÉLET KÖZÖTT

A német technikai főiskolákon bevezették azt a rendszert, hogy a hatodik félévben

minden diáknak ki kell mennie bizonyos gazdasági üzemekbe, gyárakba vagy mezőgazdasági telepekre és ott gyakorlatilag képezik ki őket a maguk szakmájában.

Aki egy esztendő alatt nem mutat fel megfelelő haladást, nem folytathatja tovább főiskolai tanulmányait, hanem ottmarad gyakorlati műhelyén.

Említésreméltó a népfőiskolák gyakorlati szervezete, a helyi kísérleti telepek intézménye, a közös gépek használata, a mezőgazdasági tanonckodás és a mezőgazdasági oktatás gyorsan fejlődő apparátusa. Mindezekkel kapcsolatban nagyon sok az olyan ujitás, amelyeket bizony meg kell tanulnunk a németektől. Sz. G.

A dán mezőgazdasági kivitel alapja: a népfőiskola és a „lur market“

Összes termelési ágaink közül a mezőgazdaság küzd a legsúlyosabb és legmélyrehatóbb válsággal. Ilyen körülmények között érdemes egy pillanattal vetni Dánia világhírű mezőgazdaságára és szövetkezeti rendszerére, amely a legutóbbi időkben is fejlődést produkált és olyan reformokat valósított meg, amelyek nálunk is a legnagyobb mértékben szükségessé válnának. Ezeknek köszönhető, hogy

a gazdasági válság mély hulláma csak néhány hónapig nehezedett rá Dánia életére,

a dánok a legrosszabbon túl vannak már és ha nem is gyorsan, de meglehetősen biztosan haladnak kifelé a válságból.

Az állattenyésztés, baromfitenyésztés terén egyetlen állam sem ért el Dániához hasonló eredményeket.

A huskivitel, a vaj-, sajt- és tojásexport egy időre erősen lecsökkent, most azonban megint emelkedőben van.

Ennek legfontosabb oka az abszolút gond és lelkiismeretesség, amely a termények értékesítésénél érvényesül.

A dán mezőgazdaság terményeit szövetkezetek értékesítik. A törpebirtokos ugyanolyan áron adhatja el terményeit, mint a nagybirtokos, de csak igazán elsőrangú árut vihet a piacra. A szövetkezetek szigorúan megvizsgálják az átvett terményeket és csak a legjobbat veszik át, csak az olyan árut, amely fenntartja Dánia jóhírnevét az exportpiacokon. A *lur market* jelzést mindenütt ismerik külföldön és garanciának tekintik az áru jó minőségére vonatkozólag, ennek a jelzésnek hitelét még a legkisebb mértékben sem kockáztatják. A rendsze-

res és igen szigorú szövetkezeti ellenőrzés eredménye a százszázalékos bizalom, amellyel a dán terményeket fogadják.

A kisbirtokos és törpebirtokos nagy általánosságban képes a megkívánt legjobb minőségű áru termelésére, mert

a dán paraszt a világ legképzetlebb és legtanultabb földművese.

Dánia óriási erőfeszítésekkel nagyon sokat tett a mezőgazdasági lakosság szellemi nivójának emeléséért. Egész gazdasági, technikai és kereskedelmi oktatásuk ennek a célnak szolgálatában áll. Az országot behálózzák népfőiskolák, amelyek esti tanfolyamokon messze a mi népiskolai műveltségünk színvonalán túl képezik ki a dán földművest.

Hatalmas lépésekkel haladt előre a legutóbbi években, éppen a válságos időben a *mezőgazdaság mehanizálása és villamosítása* is. Sokhol annyi elektromos berendezést nem látni, mint a dán mezőgazdasági üzemekben. Az ország elektrifikálása jóformán befejeződött, falvakra, tanyákra, mindenhova eljut az olcsó elektromos áram és mindenhol villanymeghajtásos gépek dolgoznak.

A közlekedésben mindinkább előtérbe kerülnek a Diesel-motorok. A vasuti mozdonyokat Diesel-motoros járatokkal cserélik fel, amelyeket a megejtett kísérletek alapján az elektromos mozdonyoknál olcsóbbnak tartanak.

Rengeteg az autó és a tehervető, ennek megfelelőleg uthálózatuk is kitűnő.

Törekvésük általában az, hogy minél olcsóbb és gyors közlekedést tartsanak fenn nyugat felé. Ez az élénk kis ország szívósan és józanul dolgozik ma is.

s. g

Apró megfigyelések Angliában

London, december hó Anglia konzervatív, régidivátunak mondott ország. Ennek oka az angol nép lelkében mélyen gyökerező tradicionalizmus és a multhoz való ragaszkodás, ami sokszor gyönyörű régi parádékban nyilvánul meg. Tudjuk, hogy az angol felsőház elnöke a lordkancellár, ma is gyapjuzsákon ül az ülésteremben, a bírák válligerő hullámos fehér parókát és vörös tallárt hordanak s ha halálos ítéletet hoznak, fekete kalapot tesznek fel. A király aranyhintó megy a parlament megnyitására, melynek pincéjét a megnyitás előtt középkori ruhás alabárdos katonák kutatják át, csak azért, mert ez egy tizenhetedik századbeli összeesküvés óta így szokás. Ezek a történelmi angol tradíciók szépek, színesek és ártatlanok. Anglia azonban másban is konzervatív.

Mértéke, pénzegysége bonyolult és nehézkes, biráskodása lassu és rendkívül költséges, üzleti gondolkodása elmaradt és számom logikátlan, régidivatuságával sehogysem fér össze az a megállapítás, hogy az angolok gyakorlatiak.

SZÉNÁSSY divatárúháza

mindenben a legjobbat,
legújabbat és legolcsóbban
nyújt a közönségnek

Arad, Str. Crişana sarkán.

A konzervatív angol vezérelvek és intézmények nagyszerűen megállották a helyüket a régi gazdag Angliában, a tengerek királynője és a világkereskedelem uraival kapcsolatban. A gondolkozó angolok azonban már ma is látják és tudják, hogy „ez nem mehet így tovább” A jövő érdekében Angliában sürgős reformra van szükség.

Ami a sokat hangoztatott angol nevelést illeti, itt csak az alsóosztályok nevelése terén tanulhatunk az angoloktól. A csak valamennyire is tehető közép- és felsőosztálybeliek magániskolákba, kollégiumokba küldik gyermekeiket, ahol a fiú egész iskolai év folyamán távol van szüleitől. Ezek az iskolák régidivatúak, a klasszikus hagyományokon alapulnak, a latin, görög hangsúlyozásán, éppen ezért folyton megújuló támodások érik őket, mert nem tudnak lépést tartani a modern élet kívánalmaival. A legfontosabb tantárgynak a sport látszik: krikett, rugby, futball. Ennek eredményeként

a sportbajnokot többre becsülik, mint a jó előmenetelű diákot.

Ami az angol állami iskolákat illeti, például a londoni községtag-nács iskoláit, ahova a legszegényebb angol néposztály küldi gyermekeiket s

az oktatás teljesen ingyenes.

ezen elsőranguak. A tanítás a legmodernebb eszközökkel történik, szemléltető, elég gyakorlati és igénybe veszi a tanítási technika legújabb vívmányait. Egészséges, jólevegőjű, modern épületekbe vannak elhelyezve, a tanítókat elég jól fizetik s a tanulmányok színvonala magas. A középosztálybeliek nem büszkék rájuk, mert az ő pénzükön tartják fenn őket és közvetlenül nincs hasznuk belőlük, fiaikat el se engednék a munkásgyerekek közé. Ezek az állami iskolák és a nem történelmi multu londoni, Birminghami, manchesteri stb. egyetemek, amelyek nincsenek konviktussal egybekötve (mint az oxfordi és cambridgei kiváltságos intézmények), azok, ahonnan a jövő, modern Angliájának igen értékes elemei fognak kikerülni.

Erősen gyakorlati intézmény az angolok időbeosztási rendszere, amely már Franciaországban is gyökeret vert. Ez különösen az étkezési rendben nyilvánul meg. Ezt kellene Angliától lemásolni egy szegény országnak, ahol még mindig nem jöttek rá az idő óriási értékére. A legfontosabb angol étkezés köztudomásulag az ebéd (dinner), amelynek időpontja a társadalmi osztályok szerint változik. Minél magasabb az osztály, annál később eszik.

A munkásosztály félhétkor, középosztálybeliek hétkor, felsőosztálybeliek félnyolckor ülnek le az ebédhez.

Ez a rendszer nagyszerűen kiaknázzhatóvá teszi a napot. A napirend a mienknél kiadósabb reggelivel kezdődik. A kávéhoz, teához sültszalonnát és tojást esznek vagy valami kásafélét tejjel és cukorral. Ennek következményeképpen nem pazarolják el az időt tízóráival és egyfolytában dolgoznak félegyig-félkettőig. Angol ember sohasem vil-

„Fehér Kereszt” nagyszálló, Arad

A város központjában, ujonnan átalakítva, központi melegvizű fűtés, hideg, meleg folyóvíz. Utazóknak kedvezmény.

Tiszta.

Elegáns.

Olcsó.

lásreggelizik később, mint félkettő s ez is nagy ritkaság. A löncs nagyon könnyű, rendszerint két fogásból áll, valami husféle körettel és édesség. Nagyon sok jómódu ember villásreggelije gyakran mindössze három-négy szendvicsből, egy darab süteményből és egy csésze teából áll. Löncs után a munka a megszakitástól számított 60—80 perc múlva már folyik tovább, egészen négyig-félötig, amikor kivétel nélkül mintha törvényileg lenne előírva, egy csésze teát isznak meg az íróasztal mellett. Ötkor vége van a munkának a szellemi foglalkozásokban és hatkor a gyárakban és az üzletekben. Ilyen módon a nap hátralévő része az övék.

Az időbeosztásnak természetesen van a társadalmi szokásokra is.

Angliában senkinek sem jutna eszébe valakinél a délelőtti órákban vizitálni. Az angol látogatási idő délután félöt és félhét között van, teaidőben és miután manapság mind kevesebb ember ér rá üzletét, hivatalát öt-félhat előtt elhagyni, divatbajött a koktélpárti, hat és fél-nyolc között.

Az idő kiaknázhatóságának elősegítésére a forgalom Londonban elég egyenletes és megbízható, az autók nem mennek olyan gyorsan, mint Párisban, de a földalatti Londonban szinte álopszerű a kényelmével, gyorsaságával, nagyszerű szellőztetésével. Londonban nem okoz anyagi kárt és idegességet az a körülmény, hogy a forgalmasabb pontokon gyakran tíz-husz percet is kell várni egy-egy közlekedési eszközre, mint nálunk.

A bálók, táncok korán kezdődnek, kilenckor, tizkor és korán végződnek. (Az angol ember nem lumpol, ha sok a pénze, külföldön költi el). Okos és igazi nyugati intézmény, hogy bálokon a táncosnót, táncközben, nem lehet lekérni.

Az állami hivatalnok ügyrendje nem olyan bonyolult, mint a miénk, bár sokat szidják őket. Az ügyek elintézése gyorsabb.

H. A.

**Butorszövet,
futószőnyeg,**

lábtörlő,

kárposáru

legolcsóbban:

Schönberger

és

Grünstein R. T.

Arad, új Neuman ház

Aranybeváltás a **Reiner József** óra- és ékszer legmagasabb áron üzletében Aradon a színház mögött. — Karikagyűrűk, órák, ékszerek legjobb beszerzési helye. — **STRADA PIRICI No. 3.**

**Kül- és belföldi gyógyszerkülönlegességek
VOJTEK gyógyszerertárban**

Az Universul írja:

Az Erdélyi Magyar-Párt kapcsolatai a Gömbös-kormányval

Szenzációs bizonyíték. — A magyar kormány beavatkozása Románia belügyelbe

A fenti címet is a bucurestii Universul, a magyarság ellen uszító román sajtó vezetője adta annak a cikkének, amelyet alább közlünk. Szükségnek tartjuk leközölni, a magyarságot alaptalanul támadó román sajtóközleményeket már csak azért is, hadd láss a magyar közönség, milyen rágalmmakkal fertőzik meg az amugy is feszült atmoszférát a nacionalizmust kisajátító tulzóan sovinizsta lapok. Ime az Universul cikke:

(Bucuresti.) Számtalanszor felhívtuk a román közvélemény figyelmét az erdélyi Magyar Párt működésére. A Magyar Párt ugy vezetőinek magatartásánál fogva, mint az általa irányított és támogatott sajtó révén nem tartja szem előtt a román állam magasabb érdekeit, mert a budapesti reviziós kormány felé fordítja arcát.

Az erdélyi Magyar Párt szoros kapcsolatot tart fenn Gömbös ur kormányával és a magyarországi reviziós ligával, amely ténylegesen Eckhart Tibornak, Magyarország genfi főmegbízottjának vezetése alatt áll. Nem egyes jelenségekből, nyilatkozatokból és magatartásokból következtetett feltevésekről van szó, hanem olyan bizonyítékok állnak rendelkezésünkre, amelyeknek szavahihetőségéhez semmi kétség sem férhet. A valóság az, hogy az erdélyi Magyar Párt nem más, mint a budapesti reviziós liga egyik legfontosabb szekciója, a párt vezetői pedig Gömbös kormányának szolgálatában álló ügynökök.

Cluj és Budapest között, vagyis a Magyar Párt vezetősége és a magyar miniszterelnökség között állandó futárszolgálat áll fenn, amely politikai közléseken kívül még kémszolgálatot is teljesített. Timișoarai tudósítónk feltűnésteltető adatokat közöl arról, miként avatkozik be Gömbös magyar miniszterelnök Románia belügyeibe. Ime:

Domán Sándor

szőnyegáruháza

ARAD, a Városházával szemben

Butorszövetekben, függönyökben állandó nagy raktár.

Nem nehéz kitalálni, milyen eszközöket használnak a mi magyarjaink, hogy fenntartsák az érintkezést „főnökeik”-kel. Az érintkezést futárok tartják fenn, akik mint utazók, kereskedők, stb. utaznak Budapestre, ahová magukkal viszik a titkos levelezést. Budapestről a magyar kormány utasításaival térnek vissza. Hogy rajta ne kapják őket, a határ legkedvezőbb pontjain lépnek át, ahol barátságot kötnek a hatósági emberekkel csak azért, hogy a szigorú vámvizsgálat alól mentesüljenek. A futárok nagyrésze Clujról, Târgu Mureşről, Aradról, Oradeáról és Timişoaráról mennek Magyarországra. Ezekben a városokban vannak az erdélyi Magyar Párt főpontjai, amelyek egyedül jogosultak arra, hogy Budapesttel fenntartsák a titkos kapcsolatot.

Ez év szeptember végén egy ilyen futár ment Budapestre. Ezt a futárt Biró Istvánnak hívják, főtitkára a marosmegyei Magyar Pártnak. Négy levelet vitt magával a híres târgumureşi Bernády György megbízásából. A levelek gróf Bethien István, Gömbös Gyula magyar miniszterelnök, Eckhart Tibor népszövetségi főmegbízott és Ugron Gábor címére szóltak. E levelek tartalmából, amit közölni fogunk, kiténik, hogy a budapesti illetékesek beavatkoznak Románia belügyeibe, különféle alapokból támogatják az erdélyi Magyar Párt akcióit és azt is előírják, hogy kik vezessék a romániai magyar kisebbséget.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Kíváncsian várjuk a merészen beigért bizonyítékokat. Csak azután úgy ne járjon az Univerşul, mint annak idején a cluji akasztásokról szóló fénykép-bizonyítékokkal, amelyekről kiderült, hogy nem is 1918-ban készültek hanem 1914-ben és nem Clujon, hanem Bukovinában. Mert manapság már az ugynevezett fénykép-bizonyítékok sem százszázalékosan biztosak.

„ARIMA“

tea a legkényesebb
izlést is kielégíti!

Harisnya és kötött-szövött árukban

A. Löwinger

különlegességi üzlet vezet.

ARAD, BULEVARDUL REGINA MARIA 18.

Karácsonyra legfinomabb cukorka, csokoládé különlegességek nagy választékban legolcsóbban „Charlotte bonbonerie” Corso mozgóval szemben

A Paulus-mű

zsidószeretetre neveli a keresztényeket
és kereszténytiszteletre a zsidóságot

(Wien.) Most jelent meg első lüzete a „Die Erfüllung” (A beteljesedés) című folyóiratnak, amelynek kiadója Johann Oesterreicher Ennek a folyóiratnak megalapítása a Paulus-mű megbízásából történt. A kiadó, a megbízó és maga a folyóirat is felette érdekes. A Paulus-mű azt tűzte ki feladatául, hogy

a zsidókérdést katolikus vallási oldalról fogja meg és etikai úton előmozdítsa a kölcsönös megértést.

Ezt a célt szolgálja elsősorban az új folyóirat. Johann Oesterreicher a folyóirat kiadója, bizonyára hivatott arra, hogy ebben az értelemben működjen, mert zsidó származású, áttért a római katolikus vallásra és most világi pap és lelkipásztor.

A Paulus-művet éppen egy évvel ezelőtt hívták életbe. Az ügyvezető titkári teendőket Oesterreicher lelkiatya látja el. A Paulus-mű leglelkesebb támogatója a legkiválóbb osztrák hitszónok, a jezsuita rendi Bichlmair páter. Egy beszélgetés során Bichlmair páter elmondta, hogy a Paulus-mű missziószerű intézmény, amelynek tevékenysége a diaszpórában szétszórta zsidóságra terjed ki anélkül, hogy térítésre gondolnának. A cél tisztára vallási és szellemi. Nem egyéb, mint hit, amely a kereszténységtől átvezet a zsidósághoz, hogy lehetővé tegye, hogy Cluj / Central University Library Cluj

a jóságos szívű és jószándéku emberek találkozzanak és megbecsüljék egymást.

A mozgalom még a kezdet kezdetén van, noha éppen a mostani időkben érdemelné a legnagyobb érdeklődést, hiszen időszerű és kulturális tekintetben igen fontos. A terv az, hogy minden nagyobb városban, először természetesen csak Ausztriában, a Paulus-mű fiókjait felállítják, hogy a

zsidóbarát keresztényeket és a kereszténybarát zsidókat tisztára szellemi és vallásos alapon közelebb hozzák egymáshoz.

Nyilvánvaló, hiszen már a megalapítás éve is ezt mutatja, hogy a Paulus-mű a nemzeti szocialista fajelmélet reflexe. El kell ismerni, hogy a fajelmélet elleni védekezési mozgalom éppen katolikus impulzusoknak köszönhető. A nemzeti szocializmusnak Németországban történt uralomra jutása óta a kitérések megsokszorozódtak. A Paulus-mű vezető egyéniségei e feltűnő jelenségre nagy figyelmet fordítanak. Mindenekelőtt megnehezítik a zsidók kikeresztelkedését azzal, hogy

az áttérés csak akkor követhető be, ha az áttérni akarót tüzetesen és lelkiismeretesen megismertették a katolikus vallás lényegével.

Száraz prima **apritott fa**, elsőrendű **salon kőszén és koks.**
szagtalan rostált **vasaló faszén**, mérsékelt áron házhoz szállít
Kneffel fa- és szénüzlet, Arad, Bulevardul
Regele Ferdinand No. 27. — Saját ház

Ezzel a lehetőséghez képest meggátolják azt, hogy zsidók tisztára oportunistusból elhagyhassák őseik vallását. Ezáltal hívják fel a zsidóság figyelmét arra a körülményre, hogy

katolikus részről mily nagyra becsülik és értékelik a zsidó vallást.

Anyira értékelik, hogy ki akarják küszöbölni a külső okokból való könnyű kikeresztelkedést. Csak akkor következék be a megkeresztelés, ha meggyőződtek róla, hogy a zsidó belső okoktól indítatva kívánja a kereszténységet és a katolikus egyházba való felvételét.

A Paulus-mű egyrészt vissza akarja téríteni a zsidósághoz azokat a zsidókat, akik belsejükben elidegenedtek őseik vallásától, másrészt gátat akar vetni a vad antiszemitizmusnak,

Mert éppen ebben a tekintetben követik el a legvégzetesebb bűnöket. A nemzetiszocializmus, amely zsidóellenességében még az ó-testamentumot is megtámadni merészelt és templomból, iskolából és családból ki akarja küszöbölni, nem remélt előre juttatta a vad antiszemitizmust.

A Paulus-mű nem ringatja magát abban a csalóka reményben, hogy a zsidókérdést belátható időn belül mindkét félre nézve kedvezően lehessen megoldani. Azt azonban tudja, hogy

a zsidókérdés soha olyan égető nem volt, mint most

és éppen ezért minden eszközzel arra kell törekedni, hogy legelső sorban módot kell keresni, viszonyokat kell teremteni az emberiség és igazságosságuk, a katolicizmus alaptételeinek eleget lehessen tenni. Megértésre aligha lehet jutni, mert mindkét oldalán még nem annyira tisztultak a felfogások. Attól, hogy közös nevezőre lehessen hozni a katolicizmust és zsidóságot, még távol vagyunk, mert minkét részen sokfélék az irányzatok és áramlatok. Valamit azonban mégis el lehet érni és ez:

a kölcsönös megértés, a kölcsönös megbecsülés és az a kölcsönös meggyőződés,

hogy éppen a katolicizmus és a zsidóság viseli együttesen a felelőséget az európai kultúra és polgárosultság fejlődéséért.

Egyik féltől sem követelnek áldozatot. Ellenkezőleg. A keresztények maradjanak igaz keresztények, a zsidók maradjanak igaz zsidók. Ezentul azonban legyenek elsősorban emberek, akik tudatában vannak emberi kötelességeiknek.

**Consum tagok
készpénz áron**

kötöttárúk, pullowerek, szvet-
terek, harisnyák, k e s z t y ü k

Parsony

áruházában Piața Avram Iancu 18 szerezhető be
l e g j o b b a n és l e g o l c s ő b b a n

Nagy kará-
csonyi vásár! **Kohn József** csemege- és fűszer-
áru kereskedő
Strada Cloșca 1. — Naponța friss élő hal kapható

Több milliárdos

nemzeti ajándék Ausschnittéknak, a legnagyobb étvégyu romániai iparmágnásoknak

(Bucureşti.) A fővárosi lapok sokat foglalkoznak mostanában a vaskartellel, amelynek élén *Max és Edgar Ausschnitt*, a közismert nagyiparosok állanak. Most legújabban a „*Metalunit*” nevű vállalat áll a támadások pergőtüzében. Ez a vállalat, amely szintén az Ausschnitt testvérek érdekkörébe tartozik,

a védővámok következtében állami támogatást élvez.

Ezzel a hatalmas nyereséggel, amelyet a fogyasztók zsebéből vesznek ki, nem elégszenek meg Ausschnitték.

Ők még a kontingentálási taxákon is keresnek, no meg a csempészuton értékesített valutákon is.

Az egyik lap azt írja, hogy az ember elképedne az ámulattól, ha látná azt a horribilis összeget reprezentáló számjegyet, amelyet Ausschnitték eme egyetlen üzletük után bezsebelnek. A lap azonban csupán a vámprotekciónak után élvezett hasznot mutatja ki.

A Metalunit által importált árucikkek minimális vámtarifája a következő: az 1035 cikkely szerint vasrudaknál kilónként 3 lej, az 1049 cikkely szerint vaslemezeknél 5.40 lej, az 1050 cikkely szerint a galvanizált lemezeknél 8.75 lej kilónként.

Ezeket a számokat fogjuk tehát felhasználni — mondja a lap — és felhasználjuk meg a vasöntéshez szükséges anyagok árát, amelyeknek kilóját 5 lejben lehet számítani. A kályhák és vedrek gyártásához szükséges anyagoknak ára kilónként átlagban 10 lejben állapítható meg.

Ha az 1933 évi termelésre alkalmazzuk ezeket a minimális tarifákat, megállapíthatjuk, hogy

csak a vámtaxákkal 375 millió lejt ajándékozott az állam Ausschnittéknak, az idej ajándék pedig majdnem 500 millió lej.

A fenti kalkuláció alapján a Metalunit gazdái 1921-től 1933-ig vámprotekciónak révén

hárommilliárd és háromszázmillió lejt vágta zsebre.

Ez pedig azt jelenti, hogy az állam évente háromszázmillió lej ajándékot adott Ausschnittéknak.

Milliárdokat kaptak a vasmágnások a fogyasztó hathatós kiszákmányolására.

De még súlyosabb vádakkal is illetik a fővárosi lapok a vaskartelt: a Socomet, Titan, Nadrog, Calau urait. A lapok szerint a fogyasztó vérének kiszípolozásában valóságos művészek a vaskartel urai, de nagy jártasságúak van a mérlegek meghamisításában és a pénzügyi hatóságok félrevezetésében is.

Pontos számítások szerint a vaskartel

másfélmilliárddal kevesebbet fizetett az államnak, mint amennyit fizetnie kellett volna.

És ezek a iparmágnások mindössze 150 millió lejt jegyeztek az Országfejlesztési Kölcsönre. De még ennél is sokkal nagyobb a kartel vakmerősége. Kiténik ez az 1933. évi jelentésből, amelyben többek között ez áll:

„Termelésünk felemelésénél nem szorítkozhatunk kizárólag, mint kezdetben, a vajdahunyadi állami üzemektől vásárolt öntöttvasra, amelynek nehézkes beszerzése az utóbbi időben igen kritikus helyzetbe sodort bennünket. Mindamellett programmunkba vettük, hogy a vajdahunyadi állami üzemek öntöttvasával látjuk el magunkat ugyanolyan mértékben, mint a múltban, ha az állami üzemek kielégítő módon láthatnak el bennünket”.

Megjegyzi a lap, hogy az akadályokat, amelyekre a kartel hivatkozik, már el is háritották. Ezzel szemben mi történt? Az történt, hogy a vaskartel egyharmadára redukálta az állami üzemeknél nyersanyag készletének beszerzését. Ennek az lett a következménye, hogy
az állam kénytelen volt egyik kohóját leállítani, a vaskartel ellenben egy új kohót helyezett üzembe.

Ezzel hálálták meg Ausschnitték az évi 300 milliós nemzeti ajándékot.

Az „ABC” című lap ezeket a tanulságokat vonja le: A véletlenül bevallott és a be nem vallott, de leleplezett jövedelmekből

a kartel hárommilliárd lejt profitált.

Ez Egyesült Vasáruraktárak az Ausschnitt-rendszer szerint számítva 10 százalékos osztalékot fizettek. A nadrági erdőkitermelő vállalat nem fizetett ugyan osztalékot, de mégis igen aktív vállalat, mert a kartelhez tartozik és az üzemeket olcsó tüzelőanyaggal látta el. A bucarestii Vasipar nem fizetett osztalékot.

A busás hasznót könyvvezetési büvészettel eltüntették, valójában pedig az igazgatóság tagjai zsebrevágták.

A Dávid Goldenberg és Fiai fémáru vállalat csak 1% százalékos osztalékot fizetett a horribilis jövedelemből. A tejfölt mindenütt Ausschnitték szedték le, akik a milliárdokat nem hazai vállalatokba fektetik, hanem külföldön vállalnak érdekeltséget, így a Wickers-műveknél, a Prudentialnál stb. Érdekeltségük van még a galaji Ciclop-gyárnál, a jugoszláviai Sortid-üzemnél, a bécsi Email-Fabriknál, az osztrák-magyar szabadalmazott vasuttlársaságnál.

És ezek az ipar-mágnások, akik bevallottan másfélmilliárd, be nem vallottan azonban három és félmilliárd lej nemzeti ajándékot kaptak, mindössze 150 millióval vettek részt az Országfejlesztési Kölcsön jegyzésében. Ezzel akartak port hinteni a közvélemény szemébe.

Legújabb divatszövet, selyem és bársony, divat barchend, téli ujdonságok!

Renaissance divatáruház

Arad, Bulevardul Regina Maria

Karácsonyi cukorka és csokoládé szükségletét

Messer Illés

Strada Eminescu üzletében szerezze be.

Tizenhatezer

hadifogoly sinylődik még mindig szibériai fogságban.

Timişoara.) Most már normális viszony van Románia és Szovjetország között. A szovjet követe megkezdte működését Bucureştiben, a román kormány meghatalmazottja pedig Moszkvában. A politikai és gazdasági tényezőknek tág terük lesz tárgyalni, megegyezéseket kötni, függő kérdéseket megoldani.

A különböző politikai és gazdasági problémákon kívül van azonban a maga nemében mélységesen emberi és drámai erőben bővelkedő probléma, amelynek megoldása nem szenvedhet többé halasztást.

A Szibériában és Vladivosztokban sinylődő román állampolgárságu hadifoglyokról van szó.

Tizenhatezerre tehető az erdélyi hadifoglyok száma még most is. Galiciában, Przemysliben, Volhíniában, a Kárpátokban estek fogságba románok, magyarok, svábok.

Éveken keresztül, elkülönítve a világtól, táborokban sinylődtek az erdélyi hadifoglyok. Voltak sokan, akiknek sikerült átszökniük Kinába, ahonnan Japánon és Amerikán át, szenvedéstől és nyomoruságtól legyöngülve nagynehezen hazajutottak. Akadtak olyanok is, akik a Vladivosztok környékén levő falvakban telepedtek meg, orosz hadiözvegyeket vettek feleségül, családokat alapítottak és nem gondoltak a körülményes hazatérésre. Legrosszabbul azok jártak, akiket munkacsoportokba osztottak be.

Ezek még mindig dolgoznak a szibériai bányákban.

Ezeknek az embereknek a helyzetét minél gyorsabban kell tisztázni, hiszen hadifoglyokról van szó. Aztán sok erdélyi család üdve és békéje is függ az elintézésről. Mert furcsa vagyoni jogi helyzetek álltak elő.

Csak egy példa. Egy Szibériában levő hadifogolyinak Erdélyben élnek a gyermekei és a felesége. A vagyon a távollevő családfő nevén szerepel a telekkönyvben. A családfő nem halt meg, de hozzátartozói számára már nem szerepel élőként, mert megfeledezett róluk. A vagyon felett senki sem rendelkezhetik. Az eladólány nem juthat az őt megillető hozományhoz, mert nem árva és nincs ilyenformán gyamhatóság, amely érdekeit képviselné. Az

SOCIETÀ ITALIANA INDUSTRIA

CUCIRINI, ARAD

Fabrica de Ață

Arad, Strada Alexandri No. 2. — Telefon 360.

ügyet holtánnyilváníttással el lehetne intézni. De mi történik, ha a svajci Vörös Kereszt levele azt igazolja, hogy a családfő életben van Szibériában? A holtánnyilváníttás automatikusan megsemmisül és a család ott van, ahol azelőtt volt. Aztan orosz területen megnősült hadifoglyokat rövid uton kellene elválasztani itthon maradt hitvesüktől. Az elhunyt hadifoglyok halotti bizonyítványait pedig hivatalból kellene beszerezni, hogy a hátramaradtok vagyoni jogi helyzete tisztázódjék.

**A legtöbb erdélyi hadifogoly szeretne hazajönni,
de nincs rá lehetőség.**

Ezeket kölcsönös megegyezés alapján minél előbb haza kell hozni.

Szégyenkeznie kellene a huszadik századnak, hogy még mindig 16 ezer erdélyi hadifogoly synylódik Szibériában akkor, amikor a gyorsvonatok opokoliptikus éhséggel nyelik a távolságokat és az elektromos áram hálózza az egész világot.

**Nő és sárcipők
javítását vállalja**

Barabás

**gummi és gőz-
vulkanizáló**

Arad, Strada Eminescu 3. szám

Munka a Munkakamarában

(Arad.) A munkásvédelem terén Románia olyan tempóval halad előre, hogy máris az európai államok sorában az elsők között van ebben a tekintetben.

A munkásérdekek megvédésének legfiatalabb intézménye a Munkakamara.

Kevés európai államban valósították meg a munkásvédelemnek ezt az intézményét, amely teljesen modern alapokon nyugszik és a legujabb szociális elképzelések alapján alakult meg és folytatja működését.

Körülbelül két éve annak, hogy szerény keretek között megkezdtek működésüket a Munkakamarák és ma már igen jelentős tényezőit az ország szociális fejlődésének. Vonatkozik ez főként az aradi Munkakamarára, amely példás és eredményes működést fejtett ki. Ezt állapította meg legutóbb a munkaügyi minisztérium kiküldöttje, aki a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott mindarról, amit hivatalos vizsgálata során tapasztalt. És ezt a lokálpatriotizmus büszkeségével szegezzük le annál is inkább, mert aradi emberek vezetik az aradi Munkakamarát.

Hogy a közönség szélesebb rétegei is tisztában legyenek azzal, hogy voltaképpen mi is a Munkakamara, megszólaltatjuk *Vulpe Józsefet*, az aradi Munkakamara vezetésére delegált ideiglenes bizottság elnökét, aki rövid működése alatt egyrészt mintaintézménnyé emelte az aradi Munkakamarát, másrészt szociális érzékével és humanizmusával sok szép és követésre méltó intézkedést tett. *Vulpe József* elnök a következőket mondta az Erdélyi Élet munkatársának:

— A Munkakamara legfőbb hivatása a munkások, magántisztviselők és kisiparosok jogainak megvédése az érvényben levő munkástörvények alkalmazásával. A Munkakamara szervezete most még ideiglenes. A választásokat kiírta már a munkaügyi minisztérium, de azok terminusát időközben bizonytalan időre kitöltötte. Ennek az átmeneti rendelkezésnek következtében ideiglenes bizottság vezeti a Munkakamara ügyeit. Az átmeneti bizottságnak én vagyok az elnöke, állandó helyettesem a bizottságnak munkás-delegáltja, *Strengár-Demján Száva*. Én és kilenc tagból álló bizottság vezetjük az ügyeket. A Kamara három

Antracit tojás-brikett, kül és belföldi kőszén, sziléziai koks, retorta és ipari faszén. Tüzifa minden mennyiségben házhoz szállítva és vaggontételben **Altmann Ede** tüzelőanyag telepén **Arad, Bulevardul Regele Ferdinand 44. szám.** **Telefon 461**

Régi ruháimat **Hoszpodárhoz** küldöm átfesteni vegyileg tisztítani
Str. Stroiescu Arad Str. Eminescu

szekcióból áll: a munkások, a magántisztviselők, a kisiparosok szekciójából. Mindegyikből három tagot nevezett ki a miniszter az átmeneti bizottságba. Minden fontosabb ügyet ülésben beszélünk meg és döntünk el. A kisebb jelentőségű ügyekben én magam vagy helyettesem intézkedünk. Fontos pozíciót tölt be a Kamara szervezetében a titkár, akit a miniszter nevez ki. A törvény értelmében a titkár csak az lehet, akinek jogvégzettsége van. A mi Kamaránkban a titkári tisztséget dr. Costa György ügyvéd tölti be, aki páratlan munkabírással és elsőrendű jogi felkészültséggel látja el hivatalát. A komplikált és meglehetősen szétágazó adminisztrációt pontos és szakavatott személyzet végzi. Ilyen fontos szerve a Kamarának a jogügyi osztály, ahol két ügyvéd működik.

A jogügyi osztály díjtalan jogsegélyben részesíti azokat az alkalmazottakat,

tehát a munkásokat és magántisztviselőket, ellenben a kisiparosok ebben nem részesülhetnek, mert nem tekinthetők fizetett alkalmazottaknak.

— A jogsegély nyújtása így történik. Valamely alkalmazottnak panasza van a munkaadója ellen. Panaszát bejelenti a jogügyi osztályon, a hol jegyzőkönyvbe veszik. Először békés úton igyekeznek elintézni a vitás ügyet. Ha a békéltetési eljárás nem vezet eredményre, a jogügyi osztály benyújtja a munkaügyi bírósághoz és a bíróság előtt díjtalanul védi az alkalmazott érdekeit. A munkabíróság nem tartozik a Kamara hatásköre alá. A bíróság mint önálló intézmény működik, teljesen függetlenül a Kamarától. A bíróság elnöke rendes bíró, aki mellett a különböző szakmákból egy-egy alkalmazott és egy-egy munkaadó működik mint asszisztens. Az asszisztenseket a felek szabadon választják.

— Bizonyára érdekelni fogja a közönséget, hogy mi az aradi Munkakamara programja. Az öt vármegyére (Arad, Bihor, Hunedoara, Alba, Târnava Mică) kiterjedő kamara nagyszámú segélyeket utalt ki szociális célokra. Így

a Kamara területén működő iparostanonc iskolák 176 ezer lej segélyt kaptak.

Az aradi tanoncotthont pénzzel, tüzelőfával segítette a Kamara és egy mintagéppel ajándékozta meg, hogy a tanulók szabad idejükben fejlesszék gyakorlati tudásukat. Egyes ipari szervezetek is kaptak segélyt, de egyénenkénti segélyeket is megszavazott az átmeneti bizottság. Két végzett nyomdászt a Kamara a bucureştii felsőbb grafikai intézetbe küldött ösztöndíjjal. Ezeket ruházza és étellemezi is. Ugyan-

Bogyó áruház

**Str. Eminescu, Corso mozgó mellett
nagy karácsonyi vásárt rendez!**

Raktáron: pulloerek, női, férfi- és gyermekharisnyák, hósapka, kesztyű, selyemreformok, téli trikóárak nagy választékban a legolcsóbb árban kapható!

csak ellátott a Kamara teljes ruházattal 18 iparos tanoncot. Szeptemberben 11 gyenge szervezelű tanoncot küldtünk üdülésre Bázánára.

— Lelkén viselte a Kamara a vár fasorában dr. Róth Marcel által életre hívott és nagyszerűen bevált erdei iskola sorsát. Egyelőre 22 ezer lej segélyben részesítettük ezt az emberbaráti intézményt, amelynek továbbfejlesztése lebeg a szemünk előtt. A Kamara évi közgyűlése elé azt a javaslatot fogjuk terjeszteni, hogy a Kamara teljes egészében vállalja magára az erdei iskola további fenntartását. Azt tervezzük, hogy még egy pavillont építettünk, azután a jövő évi költségvetésbe nagyobb összeget állítunk be, hogy az erdei iskolában négy osztályt létesítsünk ahol aztán szegénysorsu gyermekek az oktatáson kívül ruhában és ellátásban is részesülnek. Minthogy ez az intézmény nagyszerűen bevált, azt az előterjesztést tesszük a minisztériumnak, hogy más városokban is valósítsa meg. Így dolgozik a Munkakamara...

Valóban szép munka, eredményes munka és a szociális gondoskodás terén értékes munka.

Az Erdélyi Élet karácsonya

(Arad.) *Bevallottuk ígéretünket: az Erdélyi Élet karácsonyi száma tartalomban és terjedelemben felülmulja az erdélyi folyóiratokat. Főként lapunk főközleményére vagyunk büszkék, mert rengeteg utánjárással sikerült megszereznünk az adatokat, amelyek alapját képezik a terjedelmes cikkek.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mit tanulhatunk a külföldtől?

Ez a foglalatja a közleménynek, amely felöleli az egyes országok speciális gazdasági és kulturális megnyilatkozásait. Minden országban kiváló szakember tanulmányozta a speciális kérdést és írta meg az Erdélyi Élet számára élvezetes formában, hogy a közönség érdeklődése kielégülést nyerjen.

Ha mindazt, amit a külföldtől el kellene tanulni, el is tanulnánk és megvalósítanánk, Románia lenne a földkerekség legideálisabb országa.

Minthogy a hatalmas anyag túlnőtt egy rendes lapszám keretein, kénytelenek voltunk áldozatot hozni — és ezt szívesen tettük, hiszen a közönségért tettük — amennyiben terjedelmesebb lapot adunk olvasóinknak. A főközleményen kívül egész sereg aktuális cikket talál az olvasó az Erdélyi Élet karácsonyi számában, amelyet

fogadjon a közönség oly szívesen, mint amilyen lelkesedéssel és áldozatkészséggel a szerkesztőség dolgozott.

hogy méltó legyen a lap az olvasók bizalmához.

A jó rádióvétel alapja. — Vegye rádióját

Hammer Vilmos és Fia

tégnél, Piața Avram Iancu 5—6. — Uj osztály. — Uj típusu gépek. — Előnyös fizetési feltétel. — Telefon 5-41.

Elhangzott az ítélet

a bucurești multimilliomos Éliás család utolsó sarjának hamis bukás ügyében

(Wien.) Abban az érdekes bűnpörben, amelynek középpontjában Elias Jaques, volt wieni nábob, néhai Elias bucurești multimilliomos mecénás unokaöccse és felesége állottak és amelynek lefolyásáról az Erdélyi Élet beszámolt, a napokban hirdetett ítéletet a wieni országos törvényeszek. Az ítéletkihirdetés drámai momentumok között történt.

A bíróság elnöke felállt és kihirdette az ítéletet. A bíróság Elias Jaquest bűnösnek találta vétkes bukásban, azután részben elkövetett, részben megkísérelt hamis bukásban, család büntetében, továbbá az egyik hitelező javára történt kedvezményezésben. A feleségét az utóbbi bűncselekmény bűnrészességében találta bűnösnek a bíróság.

Az elnök kihirdette, hogy a bíróság

Elias Jaquest 18 hónapi súlyos és súlyosított börtönbüntetésre és mint török állampolgárt, az országból való kiutasításra ítélte.

Eliásné ekkor ájultan zuhant végig a tárgyalási terem padlóján. Az elnök rövid szünetet tartott, majd folytatta az ítéletkihirdetést, amely szerint a bíróság Elias asszonyt két hónapi szigorú börtönre ítélte, amelyet azonban a vizsgálati fogsággal kitöltöttnek vett. A többi vádpont alól a bíróság mindkettőjüket felmentette.

Elias asszonyt közben felemelték és lefektették a vádlottak padjára. Elias átölelte és cirogatta ájult feleségét.

Az ítélet rendelkező részének kihirdetése után az elnök szünetet rendelt el. Orvost hívtak, aki segélyben részesítette Eliásnéét. Amikor magához tért, megölelte és megcsókolta a férjét.

Ezután az elnök ismertette az ítélet indokolását, amelynek legérdekesebb része kétségen kívül a kiutasításra vonatkozik. Ez a rész így hangzik: „Az országból való kiutasítás ellen az a körülmény szól, hogy Elias Jaques Wienben született, itt nőtt fel és itt élt és minden hozzátartozója Wienben lakik. Ennek ellenére kiutasítás mellett döntött a bíróság, mert Elias Jaques nem rendelkezik olyan anyagiakkal, hogy megélhetését biztosíthassa és éppen ez a körülmény indokolja azt a veszélyt, hogy a gazdasági életre kártékony működését folytatni fogja.

Az asszonyt szabadlábra helyezték, a férfit ellenben továbbra is fogságban tartják. Az ítélet ellen mindketten felebbezést jelentettek be.

Megkezdődött a

SOLID kalapáruházban

a hihetetlen olcsó nyakendők és kalapvásár

A legjobb karácsonyi ajándék! Forgó István

óras- és ékszerész üzletéből kerül ki. Speciális órajavítás és optikai cikkek raktára ARAD, Bul. Reg. Ferdinand 17.

Válóperek konjunkturája

Oradea. Nemrég megállapította egy statisztikus, hogy a válások száma még mindig növekszik. Franciaországban, Amariában, sőt a skandináv országokban is egyre többen válnak a házasság hajótöröttjei. A válópörök speciálista ügyvédei most aratnak, mert a házasság rendszerint hosszadalmas pör, amelyben mindkét fél veszít. És két pörösködő között a harmadik örvend: az ügyvéd.

A válni akarók szinte egymás kezébe adják a kilincset a keresett ügyvéd irodájában.

Vannak köztük vidám arcok és szomorú ábrázatok. Megfigyelések alapján megállapítható, hogy a legtöbb esetben a nők vágnak szomorú arcot. A legtöbbje komolyabban veszi a válást, mint vette a házasságot.

Az ügyvédnek sok baja van ezekkel a kliensekkel. Legtöbbjének az esete igen súlyos. És a lelki-ügyvéddel lefolytatott konzilium sokszor nem is olyan könnyű és egyszerű. A párok kölcsönösen egymásra tolják a hibát. Az ég, ahol a régi hiedelem szerint a házasságok kötődnek, naponta és óránként kudarcot vall, ugyszólván elvesztette egész hitelét, mert üzletfeleit rendszerint leküzdhetetlen ellenszenvvel egymás iránt küldi a házasságba. Az együttlet azután meghozza a magáét és egy szép napon derült égből csap le a villám a családi otthonba, amely összeomlik, mint a kártyavár.

Válás! Egyik fél sem éri fel ésszel, hogy a válasz asztaltól és attól a másik bátorabbotól nem oly egyszerű dolog. Önagysága például, aki utálja a férjét, lebecsüli az egész esetet. Már az ugynevezett kibékítési jelenetek olyanok között, akik látni sem akarják egymást, felette kellemetlenek. Az évek során megszokott mozdulatok, hangok, bosszúságok, kellemetlenkedések, veszekedések ráfekszik a házastársak lelkére és azt a hálót, amely a szokás hatalmával egymáshoz fűzte őket, most könnyörtelenül szét kell tépni. Aztán — be kell ám vallani — egy darab szív is ott ragad a szétszakított hálón. Mert nézzük csak a férj, akinek csak azért kellett a feleség, hogy elhanyagolja, hiányát fogja érezni a feleségének, mihelyt elvált tőle. Az objektív szemlélő gyakran megfigyelheti azt a tényt, hogy

házasfelek, akik közös megegyezéssel, a legnagyobb egyetértésben váltak szét, a váiás kimondása után hetekig oly rosszul néznek ki, mintha legalább súlyos operáción estek volna keresztül.

A válás nem bizonyul mindig hathatós kurának. Sok elvált házasság csak a második házasságban gyógyul meg.

Az asszonyok ne játszanak a házi tüzzel. A legcsekélyebb zökkenő és máris előállnak a fenyegetéssel: válni! Az elvált asszony a régi jó időkben érdekes volt. Manapság azonban prédái az orvvadászoknak, akik nem ismernek tilalmi időt. Az asszonyok rendszerint megfelelkeznek arról, hogy a férfiak miként bánnak az egyedülálló nőkkel, akiknek nincs védelmezőjük. Aztán a titkos suttogások és megjegyzések ama asszonyok részéről, akik még nem váltak el. Aztán a férfiak szemtelen és éhes pillantásai, amelyek nyíltan hirdetik: „Eh mit, elvált asszony. Nem kell sokat teketóriázn!”.

Sok elvált asszony ezzel vigasztalódik:

— Majd csak találok férjet. A legrosszabb esetben megint hozzá-
megyek az első uramhoz.

Két ember, aki rájött, hogy nem egymásnak való, ne jöjjön többé
össze. A házastársak részére szól a tizennegyedik parancsolat:

— Sose térj vissza első uradhoz, illetve első feleségedhez!

Vannak aztán lelki divatok. Ezek kortünetek. A legtöbb házaspár
a legszebb barátságban megy szét. Jóban vannak anélkül, hogy fi-
gyelmen kívül hagynák a most oly divatos tárgyilagosságot. Mert az
emberek ma sokkal inkább szégyelik a legkisebb érzélgést, mint a
legvaskosabb hitványtságot... Az elvált házaspárok találkoznak a
bridge-asztalnál, moziban, társaságban. Hát igen. Így van. Jópajtások
A volt férj leolvassa a volt feleség arcáról a legtökösőbb kívánságot.
és nincs vita a konyhapénz miatt. Az asszonyka nem ont könnyeket.
Megkapja a tartásdíjat és kész. Vidám mérleget készítenek. A lelki és
pénzügyi aktívákat a legnagyobb lelkinyugalommal felosztják. A pasz-
szivákról tapintatosan hallgatni szoktak. A modern emberek nem be-
szélnék ilyesmikről a váláskor. Az összes disszonanciák elnémulnak.

A bucsu-kézfogáskor így szólnak egymáshoz:

— Vizontlátásra!

A férfi udvariasan kezét csókol a nőnek. Rendszerint ilyenkor
veszi észre, milyen finom a bőre annak a kacsónak. Olyan kezét, a
melynek tulajdonosságával az ember nem él házasságban, mindig udva-
riasan szokás megcsókolni. Hiszen most már idegenek egymás szá-
mára. És idegenekkel szemben mindig udvariasabbak vagyunk, mint
a hozzánk közelállókkal szemben.

Ismerünk egy asszonyt, aki virtuóza, mondhatni rekordere a vá-
tásnak. Négyezer vált el. Leegyszerűsített eljárással. Ez az idők roha-
ma. Rekordválás. Önagysága az anyakönyvvezető előtt már nem ejti
ki remegő hangon az „igen”-t. Erről az idők folyamán leszokott. Im-
már csak elstuttogja.

A válás művésznője továbbra is fentartja az összeköttetést volt
férjeivel. Az 1. számuval telefonon tárgyalja meg, milyen ruhát ve-
gyen fel. Miután már nem ő fizeti a ruhaszámlákat, könnyen adhat
tanácsot. Azelőtt azt se tudta szegény feje, hogy mit visel a felesége?
Milyen kalapot, milyen ruhát? Ha emiatt önagyságától szemrehá-
nyást kapott, flegmatikusan válaszolta:

— Egyéb gondjaim vannak!

Most azonban másként van. Most törődik a volt felesége ruháival.

Hasonlóképen jóvizonyt tart fenn a 2., 3. és 4. számu volt fér-
jekkel is. Azt beszélik, hogy önagysága megint férjhez megy. Lehet,
hogy hamarosan a volt férjek kollekciója kibővül az ötödikkel...

magányógyintézete
Arad legrégibb

Therapia Szanatorium

Strada Iosif Vulcan 8. Teljesen átalakítva, moder-
nizálva. Minden kényelem, hideg-meleg víz, központi fűtés.
Napl ellátást díj klinikai osztályon 120 lej. — Olcsó
pausale árak műtéteknél és szüléseknél. — Telefon 5-32

Az autobuszokkal

**higitott Cfr üzlettől penetráns bűz
izgatja a közvéleményt**

(București.) A parlament tudvalevően legutóbbi ülésén törvényt szavazott meg, amely szerint az államvasut kapta meg a vasutvonalak mentén húzódó országutakon lebonyolítandó autobuszforgalom kizárólagos jogát. Ez pedig annyit jelent, hogy

ezen az országutakon kizárólag a CFR autobuszain lehet lebonyolítani a személyforgalmat.

Tiltakozunk e monopólium ellen, mert ez a legszegényebb utasréteget érinti, hiszen a magánkezekben levő autobuszjáratok megszüntetésével

megszűnik a CFR konkurenciája és tetszés szerint állapíthatja meg a díjszabást.

Beavatott körök azt beszélik, hogy e mögött nagy jövedelemmel kecsegtető üzletről van szó, amelyben politikusokon kívül ügynökök is részesedni fognak.

Ötszáz autobuszt kell majd beszerezni, hogy a CFR lebonyolíthassa a vasutvonal menti országutakon a személyforgalmat.

Félrevezetésül azt híresztelték, hogy az autobusztat belsőföldön fogják gyártani, holott köztudomású, hogy a belsőföldi ipar képtelen gyártani ilyen járműveket. A híresztelésnek az a célja, hogy a közvélemény figyelmét elterelje a lényegről és hogy a közvetítők annál nyugodtabban működhessenek.

A törvényes formalitásokat beforják tartani, de csak azért, hogy egy ismert franciaországi cégtől megvásárolhassák az ötszáz autobuszt.

Ezeknek az autobuszoknak az a hátránya, hogy nem motorinnal, hanem benzinnel fűtik őket, ami természetesen emeli az üzemi költségeket és következtetésképpen az utazást is megdrágítja. Ezenkívül gazdasági szempontból is hátrányos az üzlet, mert a benzín egyik legkeresettebb kiviteli cikkünk, míg a motorin nem az.

Mi tudjuk, hogy ebben az ügyben egy bizonyos közvetítő jár el, aki Párisban már tárgyal az 500 autobusz megvásárlásáról.

Ez a közvetítő szoros összeköttetésben áll a „Victoria” biztosító társasággal, amelynek egyik igazgatója a mostani közlekedésügyi miniszter. Vajon van-e erről tudomása a közlekedésügyi miniszternek?...

Ezt a kérdést nemcsak mi tesszük föl, hanem több Bucureștiben megjelenő napilap is, amelyek erre az últre felhívják a közvélemény figyelmét.

Férfi kokottok

(Oradea.) Tagadhatatlanul kisvárosi tünet, amelyre most egy névtelen levélíró felhívta a rendőrség figyelmét. Kisvárosi, mert különben nem kellett volna a rendőrséggel jó tippként közölni a dolgot, mint szokatlan és a polgári jóérzést mélyen sértő megfigyelést, ama bizonyos trafikban lejátszódó események körül. Egy nagy városban a rendőrség különben ismeri az urak találka-helyeit, azokkal akiknek Freud adott gyűjtőnevel és akiket igen könnyen fel tud ismerni a járókelő, a kávéházi vendég és a rendőr. A rendőr nemcsak azért huny szemel, ha jönnek, mert szolgálatban van, de azért is, mert nem közbotránnykozók. Nálunk könnyen előfordulhatna, hogy a lepkejárásu, kecses férfi-hölgyecskéket, akiknek rövidre szabott nadrágjukból kilátszik ici-pici bokdjuk a cipellőcskéek fölött, akiken több a selyem, mint a szövet és arcuk pudertől hamvas, szájuk ruzsos, szemöldöküket ceruzával imitálják honlokuk peremére, bekisérné a rendőr. Ezt a típust mi itt nem ismerjük.

Németországban egész hadsereget szervezett belőlük a megboldogult Róhm kapitány, az első modern amazon-hadsereg rajongó szerelmese. A nagy városok tele vannak velük, mint a női prostituáltakkal.

Férfi-kokottok telefonhívásra házhoz is mennek vagy pedig kitarlattjai gazdag s ahogy mi nevezzük őket, „beteges hajlamu”, rendszertint idősebb uraknak.

A mi városunkban a rendőrség információja szerint több ilyen, sajnálatraméltó ur is akad, akiknek szerelmi cikkeit hatóságaink megcenzurázzák. Bár a normális ember sem szeretheti mindig azt, aki neki tetszik, módjában áll, se a sajtó, se a társadalom, se a hatóságok nem akadályozzák abban, hogy szerethessen olyan valakit, aki romantikus elképzeléseinek tárgyához nyomban hasonlít, amint a fény kiadul a szobában. Gazdasági helyzetünkre jellemző fényt vet, hogy senkinek sincs ma módjában imbolygó, minden kicsi szétől beteg férfi-hölgyikét kitartani és csak alkalmi flörtöcskékre nyílik alkalom, ha mondjuk, mint például a jelen esetben, egy bájás, fiatal tőzsdéske megengedi, hogy zárás után, hátul a trafikban össze lehessen jönni.

Városunkban is vannak fiatal férfi-kokottok, aféle uccai fiu-lányok,

Bármilyen szükségletét

Szentgyörgyi divatáruházában

szerezheti be a legkönnyebben. Színek, árnyalatok, minőségek sorozata bámulatba ejti Önt Asszonyom! Lelophannal, fémmel átszótt szövetek, modern indanthren függönyök, gyönyörű selyem és satin paplanok, ágyneműek, selyem-ujdonságok tömege.

Tartson szemlét vételkötelezettség nélkül!

apiknek azonban a rossz kereseti lehetőségek miatt nincs alkalmuk arra, hogy olyan fantasztikus mértékben effemindlódjanak, mint gouda nagyvárosokban élő kollégináik, akik megnyilvánulásaikban a legnőiesebb nőknél is nőiesebbek, kacérabbak, többszörösen kirugott esalja hitveseknél, kényelmesebbek, mint a békebeli hercegkisasszonyok és jobban affektálnak, mint a vándortársulatok naivái.

Az egész étellel szemben passzív rezisztenciát tanusítanak ök, mindenki bántja, üldözi őket.

Nem bírják az atmoszféra brutalitását, a lármát, a városi zajt, az autók büzt, a durva nyomorult világot és parfüm fellegvárakba vonulnak vissza, amelyet csak pénzzel és végtelen gyöngédséggel lehet bevenni.

Egymásra nagyon féltékenyek, kis gonoszok, a pénzes lovagot, aki már természetből fogva gyenge jellem, az első alkalmas pillanatban elhódítják egymástól.

Egyszer Pesten véletlenül tanuja voltam két parfümös legényke veszekedésének a Newyorki kávéház terraszán.

— Maga kis undok, hitvány egyén. Mit szemez maga folyton az én barátommal. A fene egye meg a maga pofáját, tudja?...

A rivális fölényesen nézett végig ellenfelén s így válaszolt:

— Azzal szemezek, akivel akarok, tudja? És különben is szakadjon magára a w. c., édesem.

Kapta magát és derekát riszálva, gögösen ellibegelt.

(m. i.)

Karácsonyi meglepetésül

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Eddig még soha nem létezett leszállított áron
csillár-osztályunk ajánl:

Ebédlő-

Szalon-

Ürizzoba-

Kombinált-

Hálószoba-

Halle-

Előszoba-

Csillárokat, Ampelnákat, Álló- és asztali lámpákat, Fali karokat, Menyezeti lágtítókat, Éjjelszekrény lámpákat

óriási választékban, legmodernebb formákban, chromnikkel kivitelben

Műbutor-osztályunk:

Tea-, jour- és szervice kocsikat, 3—4 részes tálaló asztal-kákat, hangulat lámpákat, különféle kárpitos árukat, modern foteleket, alvó, diványokat, recamiereket, szetteje-, club- és dohányzó asztalkákat, díszkasszettek stb. Nagy raktár mindennemű hajlított butorokban.

BENE & Comp., Butorközpont

Arad, Bulevardul Regina Maria No. 22.

Catineanu Ervin dr. †

(Arad.) A város lársadalmának osztatlan részvétele mellett helyezték örök nyugalomra dr. Călineanu Ervint, az oly tragikus körülmények között elhunyt főorvost. Az osztatlan részvét ezuttal nem közhely, nem a szokott frázis. Mindenkit megdöbbsentet a tragédia. Mindenki megszólalt a részvét hangja. És csak most lehet látni, amikor az anyaföld magába fogadta az agyongyötört kihült testet, hogy mily sokan és mily őszintén szerették, tisztelték és becsülték dr. Călineanút, a kiváló orvost és a nagyszerű embert.

Megrázó ez a tragédia. Évekig jár közöttünk egy férfi, aki olyan, mint az erdő hajlíthatatlan szálfája. Szinte jólesett a szemnek látni ezt a gyönyörű emberpéldányt, az energiának, akarásnak, munkabírásnak és kötelességtudásnak ezt a példaképét. Orvos a javából. A keze biztos, a szeme éles. Száz meg száz emberéletet huz vissza tudásával a tulvilág mesgyéjéről. És orvos a javából, mert nemcsak a tudását, de az emberien érző szívét is harcba küldte a halál ellen. Ahol kellett: operált, gyógyított és segített. És nem várt elismerést. Talán köszönetet sem. Mindez nem kellett neki. Megelégedett a megnyugtató tudattal, hogy segített és ez mindenért kárpótolta.

És ezt a gyönyörű fizikumot meglámadta orvul a betegség. Panaszkodott, de nem ért rá betegnek lenni. Várták a páciensei a gyermekkorházban és a munkáspénztárban. És ebben a kötelességtudásban elhamvadott ő maga. Gyorsan végzett vele a kór. Mire odafeküdt mégis a műtőasztalra, már késő volt. Elvégeztetett.

Most pedig hiába várják páciensei a kiváló orvost és jó embert. A keze, az a biztos kéz megmerevedett és a szive nem dobog többé.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

URÁNIA

szenzációs karácsonyi műsora!

Minden poklon keresztül

Szenzációsan izgalmas kalandor kém film. Főszerepben

Karl Ludwig Diehl — Brigitte Horney

Nagy és olcsó karácsonyi vásár a

„Corso Bonbonerie“

Neuman-palotában. — Óriási választék csokoládé figurákban és csokoládé diszdobozokban

B É L Y E G Z Ő K E T

olcsón, jól és
azonnal készít

S T A M P A

bélyegzőgyár Arad, a
főpostával szemben

Régi mozi -- Uj mozi

Néhány esztendővel ezelőtt forradalom söpört végig a filmvilágon. Szép sorjában mindenütt megszólaltak a mozik.

Hogy is volt csak? Egy télutói szezonban került nálunk bemutatóra az első hangosfilm-próbálkozás. Ki nem emlékszik vissza arra a kísérteties élményre, amikor az öreg farmer énekelni és hegedülni kezdett a vásznon? De ekkor még mindannyian lelkesen védtük a néma film igazát, a mozi közérthetőségét, a mozi nyújtotta könnyű szórakozást féltettük a film hangosságától. Ugyanez év őszén azonban már megjelent a híres „Sonny boy”. A nagy siker után két pártra szakadt a filmvilág. Egyik részük behódolt az ördögös új találmánynak, ők hozták sorjában a legsikeresebb újdonásokat, másik részük kitartott a jól bevált régi mellett és olcsóbb helyárrakkal és gazdagabb műsorokkal igyekezett ellensúlyozni a veszedelmet.

Egy esztendeig sem tartott a küzdelem —

a forradalom végleg elsöpörte a néma mozikat az egész világon.

Azok, akik kezdetben úgy vélekedtek, hogy az idegen hangos film élvezhető sohasem lesz, akik később módosítva véleményüket azt hirdették, hogy egymás mellett meg fog maradni úgy a néma, mint a hangosfilm, mint egymástól lényegében különböző művészet, — ma már mindannyiunkkal egyetemben ugyanazt a furcsa érzést figyelik meg magukon, ha valamelyik filmen szándékosan vagy véletlenül elmarad a hangos beszéd. Még Chaplinnek sem sikerült megvédeni a némafilm utolsó végvárát, a „Nagyvárosi fények”-et. Nyugodtan bevallhatjuk, hogy

a hangosfilm után nem lehet arról szó, hogy még egyszer úgy élvezhessük a néma filmet, mint egykor régen.

De azért voltak különben átmeneti esztendők. Amikor egyre-másra kísérleteztek a fél megoldásokkal. Láttunk filmeket, amelyek az énekrészeknél hangosak voltak, egyébként azonban némák. Láttunk filmeket, amelyeknek a hangossága csak a különböző zörejekre szorított, emberi hang azonban nem hallatszott. Láttunk filmeket, ahol a szereplők szájmozgatásától teljesen független idegen beszéd hangzott fel. Ma is előkerülnek még

nemétül szinkronizált angol filmek, amelyek teljesen élvezhetetlenek

És bizony még mindig megoldatlan ez a nehéz kérdés, hogy a filmek tulnyomó része csak az idegen nyelvet bírók számára élvezhető igazán.

A hangosfilm gyökeresen átforgatta a film világát és az új berendezkedés éppen nem ment hamarosan.

Mélyen leszállítottáron a legszebb karácsonyi ajándékok:

Dombornyomású névjegy, töltőtollszáraz aranytollal, emlékkönyvek, társasjátékok, karácsonyi-díszek óriási választékban. Kereskedőknek ajándéknaptárak cégnyomással nagy választékban

Max Molnár & Comp. cégnél

Arad, (a Városi Színház főbejáratával szemben). Vidéki megrendelések aznap eszközöltetnek. — Interurban telefon 60.

Milyen más, milyen édesen naiv volt régen a mozi muzsikája. Borítsunk fátyolt a kis mozik hírhedt mozi-zongoristáira, akik tökéletesen függetlenítették magukat a film eseményeitől és

a legnagyobb lelki nyugalommal játszották a legmegrikatóbb helyeknél a népszerű slágerkuptákat, — persze azokat is hamisan.

Csak az előkelő nagy mozik zenéjére emlékezzünk egy pár pillanatilag vissza, hiszen régen egy-egy előkelő moziba a zene kedvéért is érdemes volt elmenni. Még Mozart és Beethoven szimfóniáit, nyitányait is nem egyszer igazán jó előadásban hallgattuk. Jól ismertük már azokat a különböző gyűjteményekbe foglalt, jellegzetes kísérőzenéket is, amelyek kivétel nélkül mindig felcsendültek, ha a filmen vihar kerekedett vagy valami nagy veszedelem támadt. De a legjobb zenekar sem tudott megszabadulni azoktól a tulbuzdó dobosoktól, akik még Beethoven sem kimélték és irgalmatlanul beleverték a hangszerükbe, ha a filmen elsült egy puska vagy egy ágyu.

Már a némafilm korában is előfordult, hogy egy-egy különösebben megbecsült film külön kísérőzenét kapott, — persze nem eredeti, csak eredetien összeállított zenét. Az ókorban játszó „Cabiria” című kép volt az első önálló zenéjű kép, de valószínűleg mindenki emlékszik még az „Ut a boldogság felé” című gyönyörű némafilmnek igazán figyelemre méltó, eredetien összeállított muzsikájára.

A hangosfilm átalakította a filmzene viszonyait. A tökéletes illúziót keltő aláfestő zene mellett megjelent az újfajta filmmuzsika, a zenes filmek slágerzenéje, amely a dolog természete szerint mindig eredeti.

Szegény mozizenészek elvesztett kenyérének egy darabkáját legalább megmentették maguknak a zeneszerzők, akik a hangosfilm révén egészen új érvényesülési lehetőségre tettek szert.

A hangosfilm felvetette a film opera eszméjét is. Népszerű operák népszerű jeleneteinek egyszerű lefényképezései indították meg a kísérleteket. A „Fra Diavolo” című régi operát már két változatban is láttuk, egy komoly változatban és Stan és Panék humoros filmjében, — számottevő, eredeti zenéjű filmopera azonban még nem került ki a stúdiókból.

A hangosfilm átalakító hatása az egész filmművészetben megérzik, noha ma sem fejeget kevésbé az a veszély, mint régen, hogy zsákutcába kerül a filmtermelés.

A német filmek alig tudnak megszabadulni a filmoperettek édeskés, kevélyes légkörétől, az amerikaiak pedig majdnem kizárólag a tiltott szerelem témáinak a változatát filmesítik meg.

Ha a filmzene kapcsán az imént már az emlékezésnél tartottunk, elevenítsünk fel a filmtémákkal kapcsolatosan is néhány emléket a némafilm korából.

A némafilmmel együtt teljesen eltűntek a többrészes filmek. Nyolctíz évvel ezelőtt éppenséggel nem voltak ritkák a két-három-négy elő-

---

Lezszehben mos. vasal és fényez gallérokot és férfiingeket **Benkő István**
gőzmosódáj: Arad, Piața Radulescu 5. — Gyűjtőhely:
Almásai kézimunka üzlet, Bulevardul Regele Ferdinand 35.

adásra terjedő filmóriások. A „*Cesarina*” című film például nyolc előadásra való gyönyörűséget nyújtott. Amikor a háboru után ismét megjelentek Európában az amerikai filmek, az első ilyen többrészes film a „*Nyugati bestiák*” voltak, valószínűleg sokan emlékeznek még reá. Ezután jelentek meg a többrészes rejtélyes történetek, a „*Burlingtoni jaguár*” és társai.

Ezekkel a többrészes filmekkel együtt merültek feledésbe ezek a jellegzetesen némafilm-témák is. A régi filmek megható regényessége, úgy látszik, soha többé nem tér vissza. Míg a mai filmek tulnyomó többsége a mi mindennapi életünk valószerű környezetében játszik, addig a régi filmek élvezettek a Tibeti fensiktől Grönlandig mindennév, a kőkorszaktól máig minden időbe. A hangosfilm bizony béklyóba szorította a fantáziát.

A hangosfilm fokozott valószerűsége lejáratta a régi burleszkek idejét is. Más volt a régi burleszk és más a mai. *Zigoto* nyaktörő mutatványainak, vagy még régebbről, azoknak a falrengetően mulatságos üldözéseknek, amikor az egyetlen üldözőhöz lassanként egész ucák csatlakoztak, ma már nincsen folytatása, a burleszkek humora, sajnos, átterelődött a beszédre, amelynek „slang”-jéből még az angolul tudók is csak édeskeveset értenek meg.

A hangosfilm átalakította a filmszínházak műsorrendjét Régen az említett filmóriásokkal szemben az átlagos filmhosszúság csak egy félműsorra terjedt, úgyhogy ugynevezett kétszlágéres műsorok voltak a divatosak. Ma már szabály szerint a mozik egyetlen nagy filmet mutatnak csak be. A hangosfilm jótékony hatásai közé tartozik, hogy megszűnt a filmpergetés hajszolása. Ugyan hamar elkezdenének piszszegni az emberek manapság, ha a filmszereplők egyszerre csak elkezdenének szaladgálni és hadarni. Pedig a némafilm korszakban gyakran megesett, hogy vasárnap élvezhetetlen volt az előadás, oly gyorsan pergették, idő hiányában, a filmet.

És ha már az emlékezésnél tartunk, emlékezzünk vissza a némafilm sokszor ócsárolt felirataira is. Régen sokallottuk azt a filmenként 150—200 feliratot, ami a film megértéséhez elengedhetetlenül szükséges volt.

Manapság el kell szenvednünk a tizszeresét is, hogy a nyelvetket nem tudók ne érezzék magukat rosszul, míg az idegennyelvű film pereg.

Igaz, hogy a mai feliratok szerényen meghuzódnak a képek alján és nem akasztják meg a film folyamatosságát. De mennyivel ötletesebbek voltak a némafilm feliratai, mikor a betűk velejátszottak a filmmel, szakadozottan dültek jobbra, ha valami izgalmas dologról volt szó, össze-vissza táncoltak, ha egy részeg ember mondta őket, sőt igen gyakran sirtak és nevettek is.

A feliratokról jut eszünkbe, hogy a némafilmek milyen másképp

A timișoarai Palace kávéházban
a híres **H a m z a J a n c s i** közkezdvelt erdélyi hangulatos zenekara játszik.

Vigyázat paplankészítésnél és vételnél, mert

Haubenreich cég a legolcsóbb és legjobb

kezdődtek, mint a maiak. Igaz, hogy régen a gyáraknak nem jutott eszébe mindenkit felsorolni, aki a film készítéséből részt kért, amint hogy ma még a rendezők, zenei vezetők és hangmérnökök segédeit is elősorolja a film bevezetése. Ezzel szemben a némafilm illőbb módon mutatta be a film főszereplőit. Ki ne emlékeznék azokra a rövidke bevezető jelenetekre, melyeken a hősnő legbájosabb mosolyával egy rózsabokor mögül lép elő, vagy pedig amint kereveten fekszik és legyezi magát.

Bizony a némafilmmel együtt sok kedves, régi szokással hagyott fel a film. Uj szokások, uj emberek jöttek. De azért illő, hogy néhanapján megemlékezzünk a régiekről is...

Meghívó

A Bánáti Bankgyesület Részvénytársaság 1934 december 30 án délelőtt 10 órakor az intézet székházában, Timișoara I, Str. Mărășești 1.

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a tisztelt részvényesek ezennel meghivatnak.
Timișoara, 1934 dec. 13.

Igazgatóság.

Tárgysorozat:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kiküldése. BCU Cluj / Central University Library Cluj
2. Indítvány az alaptőke leszállítására és a tartalék-alap felhasználására.
3. Indítvány az alapszabályok módosítására.
4. Az igazgatóság megválasztása.
5. A felügyelőbizottság kiegészítése.
6. Az igazgatóság felhatalmazása a bank-, illetve kereskedelmi törvényből kifolyólag netalán szükségessé váló változtatások saját hatáskörében való elintézése iránt.

A részvényesek, akik a közgyűlésen résztvenni óhajtának, felkéretnek, hogy részvényeiket 1934 december 27-ig az intézet fő- és fiókpénztárainál: Arad, Timișoara, Carei-Mare, Sănnicolaul-Mare, Jimbolia, Lipova, Lugoj és Șiria vagy a Societate Bancara Romana S. A.-nál, București, letenni sziveskedjenek.

Nagy karácsonyi vásár

a

N é p á r u h á z b a n

Timișoara I., Dom-tér 13.

Buttinger Teréz

legszebben fényez, mos, vasal Arad, Str. Cousistorului

Lámpalázból

levizsgáztak az aradi szín- társulat tagjai

(Arad.) Aki egyszer már átélte egy biztosan közelgő, döntő perc izgalmát, emlékszik az idegek feszültségére és arra a sokszor elviselhetetlenné fokozódó izgalomra, amelyet a jelentős, vagy legalább is jelentősnek velt pillanat kivált. Az ideg-izgalom sokszor enyhül, ha a félve várt időpont elérkezik, néha viszont annyira fokozódik, hogy áldozata minden cselekvésre képtelen. Ezt a különös nyugtalanságot érzik a színészek is, midőn az elkövetkező idő feleletét várják arra a kérdésre: a diadal koronázza-e művészi törekvéseiket, vagy sem.

A művészet nagy és szép dolog. Talán a leghatalmasabb, legfenéesebb mindenek fölött. Felemelkedni a középszerűségből és ebben az emelkedett hangulatban magasra ragadni a tömeget, oda, ahol csak kiváltságos szellemű, különös idegzetű emberek élik gyötrelmesen gyönyörű életüket. Am, ha erre a feladatra valaki, miként a színész is tudatosan vállalkozik — szinte elmaradhatatlanul jelentkezik a kétséget támasztó, sőt olykor kétségbeejtő gondolat: sikerül-e ez a komoly, magasztos feladat. Ez a fojtó félelem minden művész lelkében ott lappang. Egyesek erősebben érzik, mások talán csak a tudat alatt. Erre a művészi teljesítmény előtti, sőt sokszor alatti lelkiállapotra vonatkozóan, amit köznapian „lámpaláznak” neveznek, körkérdest intéztünk az aradi színház tagjaihoz. A kérdésünkre Kapott ellentétes sponiún feleletek érdekes betekintést engednek a közönség kedvenceinek lelkületébe.

A „Hazudik a muzsikuszó” főpróbáján először Gömöry Emmát

TELEFON : 42.

Fabrica de Zahăr

A r a d

Malul Mureşului 10

Még mindig a k ö n y v a legolesőbb ajándék!

Karácsonyra legszebb és legolcsóbb
mesés- és képeskönyvek, játékok

Sándor Ferenc-nél

A m e g y e h á z z a l szemben

A jó reklám vevőt vonz

interjuvoljuk meg, aki gondolkodás nélkül felel. Csak egyet mondhatok: Söha sincs lámpalázam, — kivéve mikor játszom...

Erényi Böske sem tépelődik a válaszon: „Akinek nincs lámpaláza, nem művésznő” — jelenti ki határozottan.

A közelben *Kozma Hugó* áll, aki szintén a lámpaláz elmaradhatatlanságát hangoztatja. Hogy valaki alkotni tudjon, kell ez az izgalom. Csak az tud játszani, aki ugyszólván „transzban” van.

Dálnoky Dudus: Mindég borzalmas lámpaláz gyötör, különösen premierek előtt. Ez azonban azonnal megszűnik, ahogy a színpadra lépek. Minden jelenés előtt előlről kezdődik az izgalom, de mindég mintha ketté vágnák, mihelyst beszélni vagy énekelni kezdek a közönség előtt...

Frits Boriska: Egyetlen egyszer volt lámpalázam Satu-Marén. Akkor sem a szerepem, hanem a partnereim miatt. Aztán a „Kék Duna” bemutatóján éreztem még némi izgalmat. Egyébként soha sincs lámpalázam! Az a kis nyugtalanság, ami roppant ritkán és jelentéktelen mértékben jelentkezik, nem vehető komolyan.

Iff. Szendrey Mihály: Irja meg kérem: A hideg ráz valahányszor énekelni kell. (Egyébként ha estig valami jobb jut eszembe, akkor majd mást mondok).

Solyom Győző: Lámpaláz? Ezt az egyet nem ismerem. Szininővendék koromban talán volt. Azóta egyetlen egyszer sem éreztem.

Felhő Ervin: Nekem mindég van lámpalázam. Ez azonban nem gátol a szereplésben. Olyan lámpaláz, ami a játékot zavarja és a művészi teljesítmény értékét csökkenti, csak műkedvelőknél fordulhat elő. Nem szabad a két ellentétes lelkiállapotot összetéveszteni!

Tompa László: Nagypám 71 éves. Ha Bánk Bányajász, ma is olyan izgatott, hogy keserű kenyér mellette öltöztetőnek lenni. Apám 42 éves és minden előadás előtt lámpalázos. Én meg az apám fia vagyok...

Olasz Lajos (plakátot pingálva, flegmatikusan válaszol): Nem ismerek lámpalázatot, nem is ismertem soha! Mindég minden bizalmam a sugóban volt. Ez erőt és biztonságot kölcsönöz.

Szabó Gyula: Nem ismerek lámpalázatot. Illetve mégis... Néha, ha énekelni kell és úgy érzem, hogy indiszponált vagyok. Ha azonban első hangokon túl vagyok, nyugalmam visszatér.

Interju közben változik a színpad. Az operett harmadik felvonása végetér és az „Urlovas” próbájára sorakozik a prózai társulat. Először *Heggyessy Magda* érkezik, aki már is lámpalázos. Nincs erő, nincs lendület abban a szerepben, amit lámpaláz nélkül darál le a színész, — mondja meggyőződéssel. Ha nem lenne lámpalázam, fekete-kávéval fokoznám fel nyugtalanságomat. Erre azonban nincs szükség. Tegnap is a „Lion Lea” előadásán majdnem rosszul lettem. Szeren-

Van-Houten-Cacao

a legegészségesebb ital gyermekeknek és felnőtteknek!

csére minden izgalom csak a szinpadra lépésig tart. Mikor a közönség elé lépek, többé nem probléma, hogy milyen legyek és nem félek a sikertelenségtől, mert szívvel-lélekkel beleélem magam a szerepembe.

Forgács Sándor: Ettől a kérdéstől lámpalázam van. Ugyanis mindig lámpalázás vagyok, de gondosan eltitkolom. Szerintem nem színész, akinek nincs lámpaláza. Ez az izgalom méreg. Olyan, mint az alkohol. Kis mértékben felfrissít, hangulatba hoz. Nagy mértékben bénít. Bénító hatását magamon még nem éreztem. Egyébként: „Van aki tagadja, van aki bevallja”, — de lámpaláz nélküli színész szerintem nincs!

Mészáros Béla: Amig be nem lépek a szinpadra, addig van lámpalázam. Ennek a gyötrelmes és mégis fenséges izgalomnak hatását nemcsak mint színész, de mint sportember is alaposan kiélveztem.

Csengery Icával, aki „Az urlovasban” nem játszik, a színház kapujában találkozunk. Nekem csak premierek előtt van lámpalázam — mondja kedvesen. Ha egyszer a darab tetszett a közönségnek, többé nem nyugtalankodom a „jó szerepben”.

Jávor Alfréd: A közönség előtt soha sincs lámpalázam. Csak akkor, ha kevesen vannak a színházban. A darab és a színészek iránti kedvezőtlen előítélet indiszponál. Szerencsére az idei szezonban csak ritkán tört rám a publikum hűvösségéből áradó „lámpaláz”.

(h—i)

Hotel Central Arad

Központi fűtés! Hideg és meleg folyóvíz! Példás, figyelmes kiszolgálás! Ragyogó tisztaság! Meglepően olcsó árak! Kereskedőknek és utazóknak nagy kedvezmény

Óvakodjunk a hamisítványoktól!

Karl von Schmoll bécsi kerskedelmi tanácsos Brasovban

(Brasov.) Most októberben volt 50 esztendeje, hogy a közismert Schmoll-pasztát feltalálták. Ezt a nagyjelentőségű eseményt november 24-én a brassói Schmoll-paszta Részvénytársaságnál is megünnepelték. Karl von Schmoll kereskedelmi tanácsos, Romániában a legszerényebb kis kunyhóig is elterjedt cipőkrém feltalálója 83 életéve ellenére sem rettenve vissza Bécs—Brassó közötti ut fáradsalmaitól, Brassoba jött, hogy munkatársai körében tartassa meg ezt az ünnepnapot. November 24-én délután a részvénytársaság irodahelyiségeiben a teljes utazói testület részvételével megtartott képviselői értekezleten a szenior-főnök is jelen volt és gyakran résztvett a vitákban, amivel bebizonyította, hogy a brassói gyár és a romániai üzleti viszonyok felől a legteljesebb mértékben van tájékoztatva.

Leirhatalan örömet váltott ki, hogy a szenior-főnök az 50 éves jubileum emlékére mindazon munkatársai részére, akik legalább öt esztendeje dolgoznak az öt Schmoll gyár valamelyikében, egy „**Karl von Schmoll-érmét**” létesített és a brassói gyár 26 tagjának az érmeket határtalan lelkesedés közepette azonnal személyesen ki is osztotta. A gyár alkalmazottai által rendezett banketten a reggeli órákig, a legjobb hangulatban telt el és amidőn asztalbontásra került a sor, mindenki azzal a szívből jövő meggyőződéssel bucsuzott el a köztisztelőben álló alapító cégfőnöktől, hogy az összes Schmoll-gyárakban uralkodó jó szellem ettől az egyszerű és szerény ipari mágnástól indult ki és éppen ezért állandó értékű is marad.

Karácsonyra női kabátokat és ruhákat az új üzletbe való átköltözés előtt olcsó áron kiárusítom.

Menczer M.

Bul. Reg. Maria 12. (Fischer Eliz palota)

Soc. Anonimă Română de Transporturi Internaționale

Schenker & Co.

SUCURSALA ARAD. — TELEFON 514.

Legolcsóbb tűzifa minden minőségben, vagon, öl és sulyra

„**Focus**“ fatelep Oravetz és Holländer cég helyén

A Czenk tövében

minden rendben... Braşov rohamos fejlődése ezrével csábítja az idegeneket

(Braşov.) Néhány évvel ezelőtt a jó brasoviak sokat szenvedtek a világitási mizériák miatt. A régi villamosműben szinte mindennaposak voltak a motordefektusok és a városra egyszerre egyptomi sötétség borult. Ez most már végleg megszűnt.

Braşov város vezetősége teljesen modernül rendezte be a villamos üzemet,

amely a brasoviak legnagyobb örömére az óramű pontosságával működik.

De a Czenk tövében levő város más irányban is nagyot fejlődött. A régi vágóhid már oly kicsiny volt, hogy nem tudta kielégíteni az egyre nagyobbodó város szükségleteit. A város vezetősége

modern vágóhidat épített,

amelyet a technika legújabb vívmányaival szereltek fel. Külön vegyvizsgáló laboratóriuma van a vágóhidnak és olyan eszközzel szerelték fel, hogy a vágómarha egy-két pillanat alatt kimulik. A modern laboratórium meg fogja akadályozni, hogy beteg vagy fertőzött állatok husa kerüljön forgalomba.

Románia egyik legmodernebb vágóhidja ez,

amelyet más városok szakemberei is tanulmányoztak. Az ünnepélyes felavatás e hónap végén lesz.

Miután Braşovban is fejlett és egyre fejlődő sportélet van,

a város hatalmas sport-stadiont létesített,

melyhez fogható csak Bucureştiben van. A város szélén, a Kárpátok bércei alatt terül el a nagyméretű stadion. A felavatás nagy ünnepek között ment végbe.

Megjelent Károly király öfelsége is az ünnepeken.

A sport-stadion egyébként az uralkodó nevét viseli.

„Vadászkürt” szálló

A város központjában. Szolid árak. Példás kiszolgálás.
Kereskedőknek és utazóknak nagy kedvezmény.

Aradon a legjobb fehérnemű és paplanspecialitások

Ruttkay és Botye

férfi fehérnemű és kelengye különlegességek üzletében

Más tekintetben is megváltozott Braşov külső képe. A polgármesterek, akik bizony elég gyorsan váltották fel egymást,

parkokat létesítettek és aszfaltburkolattal látták el a főbb utvonalakat.

Igaz, hogy mindez nem ment simán, minden újítást heves harc előzött meg a szász tanácsstagok részéről, akik konzervatívek és bizony vigyáznak minden garasra.

Tervbe vették azt is, hogy strandot létesítenek. Ezt a tervet azonban kénytelenek voltak elejteni, mert egyrészt megfelelő tőke sem állt rendelkezésére, másrészt a vízhiányt sem sikerült volna megoldani.

Egyéb problémái is vannak Braşovnak. Itt van mindjárt a városi palota kérdése.

A városi hivataloknak nincs saját otthonuk.

Bérházban működnek a hivatalok. Szinte használhatatlan szobákban. És ezért

a város évi 800 ezer lei bért fizet.

Már rég tervbe vették a városi palota felépítését, ami csekély 70 millió leibe kerülne. Mindenesetre, egyelőre szó sem lehet a városi palota létesítéséről, mert

a városnak nincsen pénze.

Ha sikerül külföldi kölcsönre szert tenni, akkor fogják érdemben tárgyalni a dolgot.

— AZ ERDÉLYI ÉLETNEK GYÁSZJA VAN. Bayer Antal, a kiadóhivatal fiatal, törekvő tisztviselője sportolás közben szerzett betegség következtében hosszas szenvedés után meghalt. Mindenütt, de különösen sportkörökben szerették a rokonszenves fiatalembert, akinek végtisztességén spontán nyilvánult meg az őszinte részvét.

Női télikabátok, szőrme bundák, Női ruhák	
a legnagyobb választék! R A D Ó a legolcsóbb árak! Consum tag	
vásárlás! divatruházában	Arad—Timişoara

— Ön 4¹/₂%-os évi országfejlesztési kölcsönkötvényének előnyös felhasználásával gondoskodhatik családjáról, anélkül, hogy kölcsönkötvényéről és az abból eredő jogokról lemondana. Kézpénzfizetés nélkül, csupán a kölcsönkötvény kamathozadéka ellenében életbiztosítást köthet nálunk. Kérjen ezen teljesen újszerű módozatról sürgősen díjmentes és kötelezettség nélkül tájékoztatót a **Phönix Életbiztosító Társaság aradi vezérügynökségétől.**

Megnyilt a renovált és ujonnan berendezett Therapia-szanatórium

A Therapia-szanatórium vezetősége költséget nem kimélve, átalakította a gyógyintézetet, amely így fokozottabb mértékben állhat a betegek és pihenést keresők rendelkezésére. A teljesen ujonnan berendezett és a legmodernebb eszközökkel felszerelt műtők, új sterilizátorok által lehetővé vált a legkomplikáltabb műtétek elvégzése is. A Röntgen-osztályt külön szakorvos vezeti. Kellemes betegszobái ragyogóan tiszták, mind kerti fekvésűek, hideg-meleg folyóvízzel ellátottak. Különösen tökéletes a felszerelésük a szülő- és gyermekágyas szobáknak.

A Therapia-szanatóriumban ugyanugy megtalálható a quarc, diathermia, mint a pantostat és a többi új elektromos gyógyító készülékek, természetesen mindegyiket elsőrangu szakorvos vezeti. A klinikai osztályon 120 lejért kapható szoba teljes ellátással orvosi felügyelettel és a legdrágább első osztályon sem kerül többre a szoba teljes ellátással, napi 250 lejnél. A szanatórium vezetősége ezzel lehetővé akarja tenni, hogy a szegényebb viszonyok között élők is ebben a nagymultu gyógyintézetben kezeltesék magukat.

Az intézetben a bennlakó szakorvosokon kívül Arad ismert orvosai végzik a betegek gyógykezelését, mert a vezetőség helyes érzékel teljesen érvényre juttatja a szabad orvosválasztás jólbevált rendszerét. BCU Cluj / Central University Library Cluj

A gyógyulást és pihenést keresők bizonyára örömmel fogadják a hirt, hogy a megfiatalodott Therapia néhány heti pihenés után ismét megkezdte áldásos működését. (x)

Lengyel Lőrinc

butorgyár

Arad, Bulevardul Regina Maria 21.

Varrógépek, gramfonok, rádiók, kerékpárok nagy választékban
Hammer Zsigmond és Fia Arad, Bulev. Regele Ferdinand No. 27

Edmund Molnár

Birou comercial technic Arad, Str. Alexandri No. 6.

kutak, permetezők, őrlők, morzsolók
Excentiv prések

Női, férfi és gyermekcipők
olcsó bevásárlási helye

Czernoczky

Cipőkereskedő Arad, Strada Eminescu 20—22

Vacsora Plátó asztalánál

Hej, nincs már olyan jó világ a társaság-nak nevezett paradicsom frakkos és laméruhás pálmái között sem, mint pár esztendő előtt! A tengeri rákoknak és a szamóca-bőléknak lőttek. Azok a fengerbűltek, ezek szomjan veszték a szárazságban s a hozzájuk tartozó pezsgőt bájos cicanyelvek helyett a gazdasági válság ostroma kutyája letyeltte fel az utolsó cseppig. Nincs hideg özgerinc áfonyával és meleg vaddisznó-sonka forgácsa gyalullal tormával, pedig vadászni még csak vadászik, aki teheti, Csak az elejtett vadról nem tudni, ki pácolja répába, ecetbe, babérlevélbe és feketeborsba. — Talán az adóhivatal!

Mindegy, élni azért csak kell az embernek és lényegében mi más az étel, mint társaságba-járás. Aki társaságba jár, enni is óhajt (mert bridzssel nem lehet jóllakni), következésképpen a vacsorákat se lehet kihozni a divalból, legfeljebb megreformálni: hogy ne is kerüljenek sokba és mégis jól mulassanak a vendégek. Nem kis feladat ez szegény háziasszonyokra nézve.

Van itt nálunk egy kitűnő háziasszony. A társaságok kedvence, szép is, okos is, szellemes is, takarékoskodni pedig úgy tud, hogy senki se veszi észre. Ennek a testileg-lelkileg talpraesett teremtésnek a napokban vacsorát kellett adnia. Kellott, mert — illett s aki valaha körülnézett a társasélet csarnokaiban, az tudja, hogy itt ez a rezeda-illatból desztillált szó: illem. sokkal nagyobb kényszert jelent, mint a diktatúrák szöges járma. Az asszonyka háromszor is végigfuttatta lelki szemei előtt a levegővel felfujl előételek, hústalan pecsenyék és habtalan habcsókok előállítását, melyeknél a vendégek szédülése után is fájdalmasan érezte, hogy a vacsora semmiképpen se fogja a vendégkoszoru étvágyát kielégíteni, hacsak valami lelki szenzációról nem gondoskodik. Mert igaz is, ha azt akarjuk, hogy a vendégeink megfélekezzenek az evésről, akkor legokosabb a lelküket jóllaktatni.

Vagy a szívüket!

Ez az utóbbi még hatásosabb módszer. A szívükkel elfoglalt em-

König és Lázár

nemzetközi szállítmányozási
vállalat

Arad, Strada Bucur

Világmarkájú rádiók, kerékpárok és varrogépek
legolcsóbb beszerzési forrása

Ladislau VERES László

Bul. Reg. Ferdinand 47.

berek — ősrégi tapasztalat szerint — rossz étvágyuak. Még akkor se esznek, amikor van mit.

A háziasszony az utóbbi megoldást választotta. Szélküldte a meghívókat — s titokban minden vendégnek — meghívta a titkos ideálját is.

Nem volt ebben semmi bűn, hiszen alapjában véve az emberek sohase éltek eszmények nélkül s ki tehet róla, ha manapság az eszmény képét nem mindenki találja meg — a háza körül. Bizony, még jó, ha egyáltalában vannak eszményei!

A háziasszony legalább így okoskodott s gondolatban még hozzá-tette: No most már aztán biztos, hogy jól fogtok mulatni — de jól fogok mulatni én is.

Ehhez a mulatsághoz azonban szüksége volt még egy lelkes lény-re. A férjét nem számította annak. Az öreg medvében nem volt semmi humor. Aféle nehézkes igavonó barom volt, aki a kötelességén kívül nem sok megfigyelést tett a világban: minden nőt tisztességesnek tartott, minden férjet jó családapának, minden szűjas embert okosnak és minden szamarat számárnak. Nem csoda, hisz az volt maga is.

Eszébe jutott azonban az egyik újdonsült barátjáné, egy ördögös kis asszony, csupa kedély és temperamentum. Ebben már meglesz — gondolta — a szükséges intelligencia ahhoz, hogy az ilyen raffinált helyzetek komikumán mulatni tudjon. Meghívta és beavatta a titkába.

A vendégek kilenc órakor kezdtek gyülekezni s már a kivildgított előszobában egymást érték a multságos jelenetek.

Az apostol-külszejü bankigazgató majd a szivarját nyelte le meglepetésében, mikor észrevette, hogy itt van — ő is, akit tíz évig sikerült eltitkolnia a világ elől... — Micsoda szerencse! — hallatszolt a másik sarokban... Hát maga?... Csüt!... Visekedjünk úgy, mintha ma találkoztunk volna először... Csendesen, az istenért, a feleségem örüll féltékeny!... — A férjem! Oszkár! Ha megtudja, végünk van!... — Olivér, drágám, micsoda véletlen...

Máskor öt fogás és husz üveg pezsgő se volt elegendő ahhoz, hogy a vendégsereget felhagolja, most pedig már a vacsora előtt olyan parázs hangulat kerekedett, mint valami felhuzott játékkészletben. A szemek foszfort löveltek, a lábak csupa ruganyos párdueot hördöztek, az udvariasság époszi méreteket öltött, a ruzs kilószámra fogyott s az ötletek szikracsőjétől mindenki elbódult.

Még nagyobb meglepetést hozott a vacsora.

Mindenkit a legérzékenyebb pontja mellé ültettek. Hát ez már a „kártyaszerencsének” olyan hallatlan foka volt, hogy egyszerre harminc vendég szíve kezdett tőle hangosabban dobogni. De persze min-

Szőrmék, szőrmebundák **NEULÄNDER** **szücsnél Arad, palatul Fischer Eliz**

— Legideálisabb hashajtó, vértisztító, epe-hajtó a „Solvo“ pirula, dr. Földes Béla gyógyszer-tára, Arad.

denki csak a saját és a partnere szívdobogását hallotta, mert az ugyan senkinek se jutott eszébe, hogy a saját szerencséje mellett a másokét is észrevegye. Mámoros pillanatok voltak. Az arcok tüzeltek. A kezek az abrosz alatt egymást keresték, a cipők az asztal alatt egymás orrát taposták, boldogságtól esiklandozott kacajok hangzottak — s közben senki se tudta, hogy mit eszik, de azért soha ennyi dicséret nem hangzott el az ételek finomságáról a világ teremtése óta.

S a hangulat a vendégekről természetesen átragadt a háziasszonyra is. A kis szőke asszonyon valóságos nevetési düh vett erőt, valahányszor a vendégkosztura nézett. Befogta a száját: hiába. Befogta az orrát: az még rosszabb volt. Mindentludó barátnője keblére borult, no hiszen, az volt a legrosszabb. Mert most aztán mind a ketten olyan kacagásban törtek ki, hogy telesírták egymás fülét langyos könnyekkel.

A vendégek csodálkozva néztek fel. Mi ez? Mit nevetnek ezek? Kezdték magukon és partnereiken végignézni. Azután szemügyre vették a szomszédaikat is. Most már valami gyanús dolgot vettek észre... Hiszen itt minden vendég a legtitkosabb álmával van összepárosítva, mint valami fajnemesítő kongresszuson! A pokolba is! Hát ezért nevet ez a szőke boszorkány annyit az asztalfőn?!

Boszusan néztek a háziasszony fel, aki balján ülő barátnőjével együtt közel volt ahhoz, hogy kirobbanjon a dekollázsból. De nemcsak ők nevettek, hanem — Uram bocsáss meg! — a város legkomolyabb polgára: a barátnő oldala mellé került gazda is. A vén medve, mintha mandulás mézeskaláccsal hajigálták volna, olyan boldog visongatással kapkodott a mellette ülő asszonyka keze után. Soha ilyen hangulatban nem látta őt a Maros két partján senki.

Most aztán egyszerre a vendégek is kacagni kezdtek. Egyenesen a háziasszony szeme közé.

— Mi az? — fordult elkomolyodva a háziasszony egyik baloldali szomszédnőjéhez. — Mit nevetnek rajtam?

— Jaj, fiam! — jelelte az pukkadozva. — Hát ez sikerült tréfa volt. De mivel rendezted te ezt a mai vacsorát? Hiszen már a verebek is csiripelik, hogy ez a macska az urad barátnője!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

divatáruháza Arad, str. Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. oooooo

Szilveszter-este

az

Auer-étterem

gyönyörűen átalakított helyiségében találkozunk.

Önagyságáék

karácsonyi vífaestéje

— Jaj, most jut eszembe. — riasztja fel a gondos feleség nyugodtan szendergő férjét — doktor Citroméknak még mindig nem vettünk semmit karácsonyra...

— Ne-e-em? — csodálkozik a férj.*

— Miért teleted magad hülyének? Igaz, hogy ez nálad könnyen megy... Persze, hogy nem vettünk semmit doktor Citroméknak... Sőt!

— Sőt? — kérdezi rosszat sejtve a férj.

— Sőt! Olgáékról is megfélemlítettünk... Azonkívül el kell intézni Miederéket... Már arról nem is akarok beszélni...

— Ha nem akarsz, ne beszélj, édesem, — mondja a férj, mialatt csendesen begombolja a zsebél, amelyben a pénztárcáját tartja.

Az asszony felsallan.

— De igenis beszélek... Mert az mégis disznóság, hogy a háziorvosnak nem akarsz semmit sem venni, amikor már egy éve lesz, hogy utoljára fizettél neki...

— A viszonyok, fiam...

— A gazdasági viszonyok vagy a te viszonyaid, Lajos. — kérdezi erre szigorú hangon az asszony.

A férj nem felel. Egy ideig csend van.

— Ahhoz pedig ragaszkodam, kezdij újra a gondos feleség — hogy doktor Citroméknak, Olgának, Miederéknek és a háziorvosnak karácsonyi ajándékot küldjünk...

— Csak ragaszkodj, szépségem...

— Ha nem adsz pénzt, — szól dühösen az asszony, — akkor az ezüdt öngyújtódat, amit születésnapodra a mamától kaptál, odaadom a háziorvosnak...

— Eppen kérni akartalak erre...

Hol fordíttassa okmányait?

Mitra I. Sándor-nál,

dipl. jegyző és vizsgázott törvényszéki jegyző, hivatásos fordító. — Fordításokat eszközöl felelősség mellett a következő nyelvekből: román, magyar, német, francia, angol, olasz, spanyol, orosz, latin, cseh, lengyel, szerb, bolgár.

Arad egyedüli többnyelvű fordító irodája, információs iroda

Bejegyzett cég. Arad, Bul. Regele Ferdinand 5. Csanádi Bank-palota. Másolásokat és levelezéseket vállal cégek részére jutányos díjazás mellett. — Szegényeknek, munkanélkülieknek kedvezményt nyújt.

Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig és d. u. 3—7-ig.

— Remélem az ellen sincs kifogásod, ha azt az undok virágese-
ndéletet az ebédlőből elajándékozom Miederéknek.

— Boldoggá teszel vele...

— Olgának odaadjuk a fekelekávékészletet, amit tavaly Pistától
kaptunk.

— De hiszen az egyik csészének letört a füle...

— Olga azt fogja hinni, hogy szállítás közben történt... Citrom
doktoréknak pedig...

— Add oda a citromnyomót...

— Persze, te viccelsz, amíg nekem fő a fejem, hogy mindenkit
kielégítsek... Citroméknak odaadjuk a japán paravánt, ami helyszüke
miatt a padláson áll...

— Képzelem, hogy fognak örülni... Legalább lesz egy kis szórako-
zásunk karácsonykor... Fel-alá futkoshatnak a lakásukban és kereshetik
azt a helyet, ahova modern butorok közé be lehet állítani egy japán
paravánt...

— Az engem nem érdekel. Fő az, hogy figyelmesek voltunk... Le-
galább karácsonykor legyen az ember gavallér...

— Jaj, most jut eszembe, — riasztja fel két nap múlva a gondos
feleség nyugodtan sznndergő férjét ünnepdelutáni álmából — holnap
bemegyek a városba kicserélni a keztyűket...

— Menj, fiam, Isten vezéreljen...

— Tíz éve vagyok a feleséged, de azt még nem tudod, hogy lehet
és feles keztyűt viselek és nem hét és feleset... Különbö is miéért
veitél nekem keztyűt, amikor annyi keztyűm van, mint a szemét...

— Te meg miért leptél meg nadrágtartóval, amikor tudhatod, hogy
sohase viselek nadrágtartót...

— És az a lila?

Női szövet és selyem különlegességek!

fémszálás, celofános, angora-
és duvetin szövetekben!

Férfiszövetekben óriási választék!

Serilana

Gyári lerakat! Minorita-palota Gyári árak!

Legszebben fest, tisztít, mos vegyileg
ifj Krebsz kelmefestő, Aradon

Bul. Reg. Ferdinand. Füzület: strada Eminescu (Fehér Kereszt-épület)

— Milyen lila, — kérdezi gyanakodva a férj. — Én és lila nadráglátó? Te összelévesztesz engem valakivel...

— Hagyjuk ezt. A dzsempert, amit a Mancióktól kaptam, kicsérem harisnyára...

— Akkor mindjárt cseréld be azt a zöld és piros nyakkendőt, amit a mama vett nekem egy frakk ingre...

— Jól van, — majd elintézem. A Julis pedig holnap vigye fel megint a japán paravánt a padlásra...

— Csak azt szeretném tudni, hogy ez a paraván hogy került vissza?

— Légy nyugodt, már kinyomoztam. Citromék nem tudták elhelyezni a paravánt, erre tovább ajándékozták Patzakéknak. Patzakék rákötöttek egy kis fenyőágot és elküldték Olgának. Olga le van kötelezve Miederéknek az öccse állása miatt és erre egy hordárral elvitette a paravánt Miederékhez. Miederék, akik megkapták tőlünk a virágcsendélelet, nagy zavarban voltak, mert ők megfeledeztek rólunk... Irtak gyorsan egy „Boldog karácsonyi ünnepeket kíván a Mieder-család” névjegygel és a paravánt elküldték nekünk...

A férj végre először nevet egy jóízűt a karácsonyi ünnepek alatt.

— Ezen te nevelsz? — kérdezi dühösen az asszony — Miederék szégyelhetik magukat... Ilyen smucigságon hogy lehet nevelni?

— Én azért nevetek... — mondja a férj hahotázva — mert elképzelem, hogy ez a paraván hogy röhögött, amikor a Miederék cselédje visszahozta hozzánk...
l-r

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Karácsonyra dupla örömet szerzünk t. vevőinknek!

Modern, izléses, olcsó áruk mellett minden vevő már most kap értékes ajándékot. Legujabb prima minőségű csodás

ujdonságok érkeztek!

Tekintse meg óriási áruraktáramat minden vételköielezettség nélkül.

M. Fischer

üveg és porcellán kereskedő ARAD, Fehér Kereszt
Telefon 379.

Képeretezés gyári áron!

A Mercur öt éves jubileuma

(Arad.) Öt évvel ezelőtt az aradi Iparosok Hitelszövetkezete olyan intézményt hívott életre, amely valósággal áldásává lett a kisegyzisztenciáknak. Ez az intézmény a „Mercur”, amely 7 havi kihitelezésért ad tagjainak. A Mercur tagjai, akik között

a legkisebb iparostól kezdve a főtisztviselőig,

a város társadalmának ugyszólván minden kategóriája helyet foglal, hét hónapos áruhitelt élveznek ama hitelösszeg erejéig, amelyet a Mercur vezetősége engedélyez számukra. A befolyó részlet-törlesztéseket a Mercur, mint folyószámla-hiteleket kezeli, ami adminisztratív szempontból igen egyszerű és praktikus dolog.

A Mercur tagjai kettős előnyt élveznek. Eőször:

nem kell egyszerre lefizetniök a vásárolt áruk vételárát,

másodsor:

egyetlen lejjel sem vásárolnak drágábban, mint a rendes készpénz-vevők.

Ezt a Mercur vezetősége igen szigoruan ellenőrzi, mert tulajdonképen az volt az altruista intézménynek a célja, hogy

tagjai ráfizetés nélkül élvezzék a részletfizetés előnyeit.

Hogy mennyire népszerű Aradon a Mercur, mi sem bizonyítja jobban, mint az a körülmény, hogy fennállása óta, tehát öt év alatt

ezrekre felszaporodott a tagok száma.

Most december 15-én töltötte be működésének 5-ik évét a Mercur, amely az egész idő alatt kizárólag tagjai érdekeit tartotta szem előtt. Különösen dicséretreméltó tevékenységet fejtett ki azokban az időkben, amikor súlyosabbak voltak a gazdasági viszonyok, mint most. Azokban a nehéz években

a Mercur nem szoritotta fizetésre az önhibájukon kívül késedelmesen fizető tagokat,

STEYR TYP 100

STEYR—AUSTRO DAIMLER—PUCH MÜVEK

nem is indított pert ellenük, hanem megértéssel és sok jóakarattal átsegítette őket a nehézségeken.

A Mercur elnöke: Reinhart Gyula butorgyáros, a Hitelszövetkezet elnök-igazgatója. Az igazgatóságban a kereskedők részéről Szentgyörgyi Emil, Herschkovics Ármin, Goldmann Sándor, Muzsay József és Friedmann Emil, az iparosok részéről Czernóczky Mihály, Zombory Gyula, Kalmár József és Nagy Károly foglalnak helyet. Az intézmény ügyvezető-igazgatója Bakács Miksa, aki közismert munkaerejével és körültekintésével vezeti a Mercur ügyeit úgy a tagok, mint a vezetőség teljes megelégedése és elismerése mellett.

Az első jubileum alkalmából meg kell emlékezni erről az intézményről, amelyet régóta nélkülözött Arad községe. (x)

BELMONT

Rádió Chicago U. S. A.
1934 - 1935 új típusu

Egyen-, váltóáramu, univerzális, superheterodyn rádiókészülékek. — Az amerikai rádiótechnikai csodásalkotásai.

Lerakat:
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Krausz Rádió Arad,
Minorita-palota.

VERES LÁSZLÓ Arad, Bul. Regele Ferdinand.
Romániai vezérképviselő. **Vértes Vilmos** mérnök,
ARAD, Str. Cloșca No. 7.

Bourjois SOIR
DE PARIS

Puder és krém

a szépségápolás legfontosabb kellékei

CLANSING CRÈME BOURJOIS:

Lefekvés előtt cleansing crémnel mossa le arcáról a pórusokba lerakódott tisztátlanságot. Figyelje meg, hogy csak a Bourjois Soir de Paris Cleansing Crème használata által tudja arcbőrét a pórszenéstől megóvni.

VANISHING CRÈME BOURJOIS:

Puder alá használva, üde, fiatalos hamvas arcbőrt varázsol.

POUDRE SOIR DE PARIS BOURJOIS:

A leheletfinomágu puder a bőrnek és egyéniségének megfelelő dívatos színekben.

Kérjen minden szaküzletben Bourjois Soir de Paris készítményeket

A futballélet kulisszatitkaiból

— Minden áldozat árán meg kell teremnünk a nemzeti futballt. — A bucurești Vénus a jövő együttese. — Románia a balkán futball élén. — Nyilatkozik a bucurești vezértitkár

(Oradea). Szimpatikus, koromfekete haju, csillogó szemű fiatalember gyógyítja most betegségét Pöstyénben, Csehszlovákia eme világhírűvé vált reumafürdőjében: Eugen Teodorescu, a román futballszövetség legnagyobb, bucuresti körzetének vezértitkára.

Készséggel áll rendelkezésünkre, amikor arra kérjük, hogy a román futball kulisszatitkaiból mondjon.

— A harc, amely Octav Lucide, a szövetség vezértitkárának, a román Meisnek pártja és az ellenzék: (Liviu Juga—Tane Savulescu) között állt, ma már befejezettek tekinthető. Az ellenzék keresztül-vitte főkövetelését, amely abból áll, hogy a nivó pillanatnyi csökkenése ellenére is keresztül kell vinni, még pedig egészen rövid, maximum két esztendőös radikális programmal a román nemzeti futball megteremtését.

— Az első intézkedések úgy szólottak, hogy román együttesben ma már csak azok a külföldi játékosok szerepelhetnek, akik 1928 előtt már román együttes igazolt tagjai voltak vagy pedig Romániában születtek. Egyébként külföldi román csapat részére játékedélyt nem kaphat. A válogatott csapat szemponyjából nemzeti elgondolásunk még ennél is rigorózusabb: inkább elnézzük azt, hogy egy-egy poszton válogatottunk egy árnyalattal gyengébb, de ragaszkodunk hozzá, hogy a román nemzeti dresszt csak román futballista ölthesse magára

— A következő intézkedés előreláthatóan az lesz, hogy a legközelebbi 3 esztendőben legfeljebb 2, a következő 3 esztendőben pedig maximum 1 idegen játékos szerepelhessen klubjainkban. Atmenetileg csináljuk meg ezt a hatesztendőös tervet, hogy ne vessék szemünkre a belterjes gazdálkodás hibáit és mégis legyen alkalma embereinknek valamit a külföldiektől tanulni.

Ajándék 1 doboz csokoládé bonbon

Minden detail vevőmnek, aki 100 lei értékű csokoládét vesz

„Csokoládé király”

gyári lerakata str. Metianu 7 (dr. Lukcsy-ház) Legolcsóbb árak, leggazdagabb választék. Ne felejtse el, hogy msg a nagymamája is nálam vásárolt.

M U Z S A Y N Á L

szinházzal szemben. **Téli öltönyök és kabátok. Trench-coat.** Nem gyári áru! Minden darab saját készítmény. Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel. Merkur bevás.-könyvre 6 havi hitel

— A román futball ma messze fölényvel vezet a többi balkán állammal szemben. A Balcianiada, amelyet 13:0 rekord gólaránnyal nyertünk meg, ennek legjobb bizonyítéka. Nincsen szándékunkban a román futball rohamos fejlődését egyelőre különféle, a játékosok honorálásával kapcsolatos rendszerek bevezetésével komplikálni. Megmaradunk az ezidőszerinti olasz rendszernél, amely nem von szigorú határvonalat amatőr és professzionista játékos között és ennél fogva a mi számunkra a legalkalmasabb szisztéma, mert minden lehetőséget nyitva hagy.

— A román futball két legrepresentánsabb együttese ezidőszerint a Venus és a timisoarai Ripensia. En azt hiszem, hogy a Venusé a jövő, hiszen minden állami támogatásban részesül és ha eredményei ma még szeszélyesebbek is, mint az évek hosszú sora óta raffináltan kicsiszolt Ripensiaé, mégis azt hiszem, hogy rövidesen a Venus lesz az a formáció, amely Romániát a legméltóbban fogja tudni nemzetközi relációkban reprezentálni.

— Nagy súlyt helyezünk a nemzetközi kontaktus minden körülmények közti fenntartására. Pöstyénből egyenesen Párisba utazunk, ahol a román válogatott részére egy turát akarunk megvalósítani Páris, Marseille, Cannes, Nizza, Oran és Algir stációkkal. Kint voltam maguknál is egy meccsen és — mondhatom — kellemesen voltam meglepve. A cseh futball magas klasszistát természetesen jól ismertem, de meglepett, hogy Szlovenszko is rendelkezik ilyen kiegyensúlyozott együttesekkel. Ha Pöstyén egyszer el akarná hozzánk küldeni csapatát, szívesen fogok a tura összeállítása tekintetében rendelkezésre állani.

— Gratulálunk maguknak, ha rövidesen el tudtok érni a cseh-szlovák futball nivóját.

Lányi Géza

Maigrolax- tea

kiváló hashajtó,

modern hölgyek súly-
szabályozója

Hasznos tudni,

hogy **Schmidthauser**
természetes

Igmándi

keserűvize valódi áldás
gyomor- és bélbajosoknak

Fodorné és Weinfeldné

speciális kozmetika. Strada Alexandri No. 3.

!! Összes szépséghibák szakszerű ki- !!
kezelése. - Tanítványok kiképzése. !!

Az Erdélyi Élet

politikai görbetükre

— Bár mindenki hangoztatja az aradi viadukt felépítésének sürgősségét, miért van az, hogy egyetlen fórum sem vállalja magára?

Kohn hevesen udvarol Mancikának és egyszer azt mondja neki:

— Imádom magát, Mancika és majd megszakad a szívem, ha arra gondolok, hogy mi soha nem lehetünk egymáséi.

— És miért nem, Kohn ur?

— Mert én nem veszem el magát feleségül.

— Vajjon mi a magyarázata annak, hogy a sajtó mélységesen hallgat a Resital-művek 18 milliós betegségyézési panamájáról?

A tanító nyelvtanra tanítja Móríckát:

— Én nem kiáltok, te nem kiáltasz, ő nem kiált, mi nem kiáltunk, ti nem kiáltotok, ők nem kiáltanak... ismételd ezt Mórícka.

— Tanító ur kérem, senki se szól egy kukkot se.

— Dacára annak, hogy Nagy Zoltán lelkész megválasztásával minden feltétele megvan az egyház békéjének, — miért bizalmatlanok még mindig egymással szemben a harcso református hívők?

Egy fiatal parasztleány megy az erdőszelen. Jobb karján egy nagy vödört tart és jobb kezével kötelen vezet egy kecskét. Balkarjára akasztva egy kampós botot visz, balkezeivel pedig egy kakas két lábát fogja szorosan.

Egyszerre csak szembejön vele a szomszédok csinos Marcsája. Egy darabig együtt mennek, de amint a sűrű erdei uthoz érnek, megszólal Marcsa:

— Na, Isten vele, én nem megyek kenddel tovább.

— Miért? — kérdi a leány.

— Mert félek, hogy erőszakoskodni fog velem.

— Már hogy erőszakoskodhatnék, hát nem látod, hogy mennyire tele van mind a két kezem?

— Azt látom. De ha a földbeszurja kend a botot, hozzákötí a kecskét és a vödörrel leborítja a kakast, mi lesz akkor?

Cipőket, hócipőket legolcsóbban

Apponyi Testvéreknél

A Városházával szemben

— **Hogy van az, hogy a liberális pártnak csak pár hónapot jósoltak, mégis élnek és előreláthatólag még sokáig maradnak?**

Egy fiatalember beállít egy híres orvostanárhoz, aki megvizsgálja és így szól:

— Önnek legfeljebb még két hónapja van hátra.

A fiatalember leverten távozik és az uton találkozik egyik barátjával, egy fiatal orvossal, aki egy új gyógymódot ajánl neki.

A fiatalember meggyógyul.

Egy év mulva találkozik a professzorral, akinek elmondja, hogy ime, nem halt meg, sőt teljesen egészséges. A professzor megvetően legyint a kezével:

— Ez csak úgy volt lehetséges, hogy önt hibásan kezelték.

— **Lehetséges-e az, hogy a sajtó, mely állandóan dícsérte az aradvárosi muzikát, most ellenük fordult?**

Móricka szemrehányást tesz a mamájának:

— Mama, te mindig azt mondd, hogy én vagyok a te szived és amellett folyton ütsz.

— Igen, Móricka, — mondja a mama — mert a sziv ütés nélkül nem ér semmit.

— **Vajjon tényleg úgy szereti-e Vajda exminiszterelnök a kisebbségeket, ahogy hangoztatja?**

A bíró kihallgatja a tanút és felteszi a kérdést:

— Önnek tehát az a véleménye, hogy a vádlott alkoholista?

— Ezt nem merem egészen határozottan állítani, bíró ur, — mondja a tanu — de ha én egy üveg konyak volnék, nem érezném magam mellette nagyon biztonságosan.

D a r m o l

enyhe, biztos, ártalmatlan

Arad előkelő közönsége
GH. ILICA

cipőszalonjában, str. Románului (Bohus-p.) szerzi be cipőszükségletét
Orvosi rendelésre gyógycipők, betétek, ludtalp, bokasüllyedés és talp-süllyedés ellen
nagyon olcsó árban készülnek.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos
nyugta ellenében; — csak fényképes igazol-
vánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizot-
taink vannak feljogosítva.

MŰVÉSZI ESEMÉNYEK

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

Bécsi házasság

A közönség idegei könnyü, felületes szórakozást kívánnak, amely felüdit, elszórakoztat és elfeledteti a hétköznapi gondokat. Ezt tapasztaljuk a színháznál is, ahol egy könnyebb fajsúlyú operett telt nézőteret vonz. A közönség lelkesül, ünnepli a színészeket, egy-egy humoros táncjelenetet, tréfás énekszámot kitörő tapsal jutalmaz, míg az irodalmi darabok előadásánál üresen ásitának a páholyok és az a kevés közönség is, aki rávette magát, hogy Rostand, Madách, Molier vagy más hasonló klasszikus szerzők remekművét megtekintse, csak nehezen melegszik fel.

A mozik helyzete némileg könnyebb e tekintetben, mert a drámák rendezésénél óriási apparátussal dolgozhat és a csillogó kerettel csábító formát kölcsönöz a tartalmas történetnek. Mindazonáltal merész és minden bizonnyal klasszikus darabokra kedvezőtlen választ eredményező lenne felvetni a kérdést: mit néz meg szívesebben a közönség: egy hangulatos, kedves operettet, vagy valami mélyen szántó, megrázó darabot. Kétségtelen, hogy egyes kivitelükben káprázatos filmdrámák sikerrel futottak a mozgósínházakban. A filmek előállítási költségével azonban fordított arányban áll a közönség érdeklődése, amely az elvontabb darabok közül csak a kivételesen jók iránt nyilvánul meg, míg egy teljesen jelentéktelen operettben kedvét leli.

Kétszeresen vonzza a közönséget egy olyan operett, amely amellet, hogy a közizlésnek megfelel, kiállításának pazarságában stílusának kifogástalanságában és — a maga nemében — irodalmi értéként is — a legmonumentálisabb filmremekekkel vetekszik.

A „Central” mozi igazgatósága a közönség kívánalmának megfelelően egy ilyen kitünő filmet kötött le a karácsonyi ünnepekre. A „Bécsi házasság”, amelynek főszerepét a rendkívül bájos Eggerth Márta játsza, izig-vérig hangulatos muzsikás filmoperett.

A történet Bécsben játszódik le, a muzsikás, szubtilis szerelmek csodavárosában, amelyet a hasonló kedves kedélyes filmszenáriumok örök városává avatott a kertjei fölött lengő romantika.

Bevásárlás előtt
tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelésekgyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben. **ARA D, Színházépület.**

Eggerth Márta, akinek neve ma már a filmszillagok legjobbjai közt szerepel, már több filmet vitt könnyű dialdra. Sokat mondunk hát, ha hangoztatjuk, hogy a „Bécsi házasság” az olyannyira kedvelt filmdivának talán legsikerültebb alakítása. Zenéjében és játékában van valami vonzó, valami különös báj, ami partnereire és a közönségre egyaránt varázslatosan hat. Ha ez a kiváltságos tehetségű színésznő játsza egy darab főszerepét, szinte lehetetlen, hogy a többiek ne simuljanak stílusosan a darabba és teljesen összhangu teljesítményükkel ne biztosítsák a film sikerét. Theo Lingen és Leo Slezak, akik a „Bécsi házasságban” Eggerth Márta mellett játszanak, okszinü és mélyen átértzett alakításukkal szintén pompásan kapcsolódnak a regényes történetbe.

A film kiállítása egyébként pazar. A gyönyörű felvételek, tiszta képek, pompás rendezés egyaránt biztosítják az operett sikerét. Humor, szerelem, romantika, ez a három fő tényező élénkíti és mélyíti a mese érdekességét, ami úgy tartalmában, mint kereteiben szép, hangulatos és ötletes.

Johannes Meyer rendezése nem mindennapi. Kitünő munkájával megmutatta, hogy lehet egy megszokott történetet a formaművészet fenségével ujjá és hatásossá varázsolni.

Ebben a darabban a publikum mindent meglel. Bécs kedves kertjei, ódon házai, erdőinek pazar szépsége a szereplők nagyszerü játékához egyaránt méltó keret.

Ami zenei aláfestéssel elérhető, azt gyönyörűen színezi Glotte csipkekönnyü, szívhez szóló muzsikája. Az énekes jelenetek külön szenzációi a „Bécsi házasságnak”.

A szereplők németül beszélnek, így a közönség szélesebb köre teljes egészében értheti és élvezheti a kitünő darabot.

A film egyébként az országban még sehol sem került előadásra és Bucurestiben is csupán az ünnepek alatt vetítik, ugyhogy a karácsonyi bemutató országos premier.

L'ORÉAL hajfesték: L'ORÉAL HENNÉ! — Világcikk!

Csak eredeti L'Oréal Hennével festesse a haját! — Ártalmatlan!
Tartós! Természetes színek!

Téli angol és francia divatlapok érkeztek a „REVÜ” SZALONBA

CSONT

elsőrendü uriszabósága, ARAD, Str. Eminescu 15.

Aradi Textilipar

Részvénytársaság

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Fonóda, szövöde, fchérítő, festöde,
kartonnyomó, mercelizáló**

NE SIRJON,

ha nem fogy az áruja. Kérjen propaganda tanácsot az

„AGGE” reklámvállalat

erdélyi központjától:
Arad, Pal. Banca Românească. Tel. 520.
Hirdessen általunk a városi és vidéki autobuszokon, mozikban, uccai hirdetőoszlopon vagy olyan modern szabadtéri reklámlehetőségek formájában, melyek városi vagy állami bérlemény tárgyát képezik. Teljes felelősséggel vállalunk különleges reklámpropagandát az ország bármely részében. —

Gyors, megbízható és olcsó az AGGE-propaganda!

Kár minden baniért,
amit rossz ötlettelen
propagandára áldoz!
A jó reklám biztos
sikert jelent!!

Gyapjuipar Rt. Timișoara

2000
alkalmazott

Gyártja a leg-
finomabb női- és
férfiszövetudon-
ságokat, a leg-
modernebb
kötött- és kö-
szövöttcikket,
fonalat, szalagot
a legolcsóbb
árakon. oo-oo

Fiókok és eladási helyek
(Serilana Rt) az ország összes
nagyobb városaiban

Timișoara I., Bulevardul Regele Ferdinand
II., Piața Badea Cartan 2
IV., Bulev. Berthelot 19

LACI:

Miért vannak ilyen nagy gondjaid Julcsa?

JULCSA:

Mert nem tudom, mivel tisztítsam a sár- és hócipőmet? Ezideig lakkot használtam, amitől teljesen megrepedtek és mindig vizes is volt a lábam.

SCHMOLL

Julcsa Laci

LACI:

Természetesen, csakis **SCHMOLL** „**GALOSIN**“-nal mivel a „Galosin“ nem lakk, mely a gummit keményé és törékennyé teszi, hanem a „Galosin“ gyönyörű fényt ad és épp úgy ápolja a sár- és hócipőket, mint a „Schmoll-pasta“ a cipőket. — A „Galosin“-t megkaphatod, ahol **Schmoll-pastát**, **Schmoll - parkettpastát**, **Schmoll - bőrsirt** és **Schmoll- „ULLR“ ski-viaszokat** árulnak. Ne felejtse el tehát, hogy „**GALOSIN**“-nak hívják sár- és hócipőid és gummiköpenyed kitűnő konzerválószerét!